

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

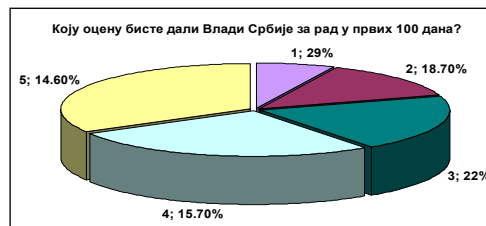
BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 6 • NOVEMBAR 2012 • BROJ 66

100 ДАНА ВЛАДЕ ОЦЕНА ЗА РАД – ОПОМЕНА

Иако су премијер и председник Републике похвалили рад Владе у првих 100 дана, наводећи при том, пре свега јединство унутар саме Владе и као највећи резултат чињеницу да је Влада „отклонила претњу банкрота државе“, као и да се у ових 100 дана у Србији обрело више важних људи из међународне заједнице него за целог мандата претходне, усвајање буџета у

законском року којим је Влада бар на папиру решила све економске проблеме и довела однос између прихода и расхода у раније договорене оквире са ММФ-ом, тешко да би се могли сложити готово и са једним од ових успеха. Уосталом, претходних дана је опозиција и струка рекла шта мисли о „успесима“ нове српске Владе.

(Више на сџр. 3 и 4)

НОВИ ЗАКОН О РАДУ КРЕШЕ ПРАВА ЗАПОСЛЕНИМА

Очекивања (преосталих) радника и српских предузетника од новог Закона о раду дијаметрално су супротна, али због притисака ММФ-а и због послова преузетих у поступку придруживања ЕУ, сасвим је извесно да ћемо добити не измене и допуне старог Закона, већ потпуно нов Закон о раду. И тако, док већина радника очекује и жели промене Закона о раду којима би било смањено израбљивање радника, свакодневни мобинг и насиље, ниске плате, неподношљива лакоћа остајања без радног места... послодавци (и инвеститори) имају очекивања да ће се овим За-

коном односи у свету рада додатно либерализовати и на тај начин приближити европској пракси, јер једино тако (по њима) биће могуће доћи до једног броја нових радних места. И док се радне групе састављене од представника послодаваца, синдиката и Министарства рада гложе око тога које ће се формулације наћи у новом Закону, извесно је да ће радници изгубити некадашње привилегије, бар оне које је тражио ММФ, јер је ММФ своје будуће добре услуге Влади Србије, која их, успут речено очекује, „као озебао сунце“, условила изменама Закона.

(Више на сџр. 5)

ОТПРЕМНИНЕ ЗА ВОЈВОЂАНСКЕ ПРОСВЕТАРЕ ОПЕТ СЕ ИЗГУБИЛЕ

Влада Војводине седници одржаној 15. октобра усвојила је ребаланс буџета Покрајине, а Влада Републике Србије то је учинила нешто раније, 25. септембра, доношењем Закона о изменама и допунама Закона о буџету Републике Србије за 2012. годину. Ово се догодило недуго након последњег великог округлог стола за којим су били представници свих релевантних синдиката из просвете и из свих делова просветног система и представници министарстава – просвете, науке и технолошког развоја и финансија и привреде, који је одржан 28.08.2012. године и на коме су оба ресорна министра прихватила да се у ребалансу нађу средства неопходна за исплату отпремнина за војвођанске просветаре, да се у Протоколу, уз коефицијенте који треба за три године да се „испеглају“ на ранији ниво, нађу и

средства за исплате по судским трошковима, тим пре што ова средства нису планирана ни буџетом Покрајине, а нити буџетом Републике Србије. Ако додамо да су, у овом тренутку, само у Војводини блокирани рачуни 17 школа, од чега су 3 средње школе, јасно је да је једино ребаланс чаробна реч која може решити проблем судских трошкова, као уосталом и чаробна реч када су у питању отпремнине војвођанских просветара. Иако су оба министра непосредно после Великогоспојинског састанка у јавност изашли са изјавама да је проблем отпремнина решен, јасно је да се са речи никад није прешло на дело. Шта више, или се министри нису довољно залагали на Влади и у Скупштини да се и ова средства нађу у ребалансу, или су, народски речено, преварили просветну и другу јавност.

(Више на сџр. 6)

У овом броју можете још читати:

КАЖЊАВАЊЕ УЧЕНИКА НА РАЗМЕЂИ XIX и XX ВЕКА	стр. 2
НОВИ ЗАКОН ПРОТИВ ШТРАЈКА	стр. 5
ПРОТОКОЛ (НЕ)ПРИХВАТЉИВ ЗА СИНДИКАТЕ!	стр. 7
БРИСАЊЕ ЗАПОСЛЕНОГ СА ЛИСТЕ	стр. 8
НИ Ј ОД ЈАВНОГ СЕКТОРА	стр. 8
СРПС УСКОРО НАЈБРОЈНИЈИ СИНДИКАТ У СРБИЈИ	стр. 9
ПЛАТЕ У ВОЈВОДИНИ ПАЛЕ ИСПОД 40.000 ДИНАРА	стр. 10
УГОВОР О СТРУЧНОМ ОСПОСОБЉАВАЊУ И УСАВРШАВАЊУ	стр. 11
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
СТИПЕНДИЈЕ ДЕВИЦАМА	стр. 12
МАТЕМАТИКАМА МОЖЕ ИЗАЗВАТИ БОЛ	стр. 12

KAŽNJAVANJE UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA NA RAZMEĐI XIX I XX VEKA (III)

O kaštigama učenika osnovnih škola

Nastavak iz prethodnog broja

Navedeni pedagoški pogledi i drastični primeri iz prakse, bili su očigledno alarmantan uzročnik prosvetnim vlastima da je neophodno uvesti pravilnik prilikom kažnjavanja učenika. To je značilo, praktično da je telesno kažnjavanje zakonski propisano i uređeno. Tako je u ophođenju učitelja prema učenicima uvedeno više reda i obezbeđeno humanije kažnjavanje. Izbegnuta je bezdušna samovolja u kažnjavanju, na jednoj strani, a obezbeđena je i disciplina učenika, sa druge strane. Nismo uspeli da konstatujemo kada je tačno uvedena obaveza da učitelji registruju kazne koje izriču svakom pojedinom učeniku, kao ni koje kazne mogu da izriču. To je svakako bio neki ministarski raspis, donet, ako ne pre, a ono 1870. godine, jer na kraju raspisa koji ćemo mi citirati stoji da se njime zamenjuje onaj iz 1870. godine. Taj novi raspis je donet pre 1887. godine, pošto je tada objavljen u jednom zborniku dokumenata. (J. Pecić, Zbornik zakona i naredaba 1887. godine. Taj raspis koji nosi broj 1618. smo našli pod naslovom O kaštigama učenika osnovnih škola, Školstvo Srbije 1804-1918.)

Pošto se na ovom dokumentu zasniva i učiteljska praksa označena u dokumentima datim u prilogu ovom tekstu, objavljujemo ga u širem izvodu. Najpre se, nakon opšteg uvoda, ukazuje na opšta svojstva kaštiga a potom nabrajaju dopuštene kaštige. Nabrojano je pet svojstava kazni o kojima učitelji pre njihovog izricanja moraju da vode računa:

Kaštige treba da su retke. Makar koliko da je kaštiga zaslužena i da je pravedna, opet je ona mrska za to što je kaštiga. Dete, koje se često kaštiguje ogugla, izgubi ponositost i ponekad tako omrzne na školu, da voli ma kud otići, samo da nije u školi. A učestane kaštige nemaju ni moralno nikakva uticaja; one već više ne zastiđuju dete, koje trpi svaki čas, a i za druge dake prestanu biti spasonosna opomena. Za kaštigu, dakle, valja maštiti se tek onda pošto su okušani svi drugi načini.

Kaštigama treba da se deca popravljaju. Svakoj kaštizi bez razlike treba da je namera, da detetu da doznati da je pogrešilo, i da razbudi u njemu osećanje stida i tuge, a to će mu pomoći da se popravi u napredak. A ima pogrešaka koje se ne mogu ni uništiti ni sprečiti, pa je uzaludno osipati na njih kaštige. Nije sve za kaštigu što god deca zgreše. Ima nestašnih i vatrenih postupaka, ima neke sporosti na poslu, što sve dolazi od nadmašne snage karaktera – od detetova sklopa, koje mu sve zacelo udi, ali ipak zaremiti osetno školski red. Eto te se mahne i pogreške ne mogu popraviti samom kaštigom, jer ona je nemoćna da izmeni prirodne sklonosti, iz kojih izviru rečene mahne i pogreške. No i ovake se mahne ne mogu trpeti, samo što je jedna opomena, učiteljev pogled ili reč, dovoljna da pogreška prestane.

Kaštige treba da su razložne. Svaka kaštiga, koja bi vredala čovečko dostojanstvo, ili koja bi mogla osakatiti detinje sposobnosti, ili staviti u opasnost njegovu moralnost ili zdravlje, najposle i taka koja bi bila veća od njegove snage, koja bi ga bacila u očajanje, osuđena je i odbačena samim razumom., a zabranjena je zakonom.

Kaštige treba dosuđivati hladnokrvno i umereno. Ništa nije štetnije za red u školi, nego kad se kaštige dosuđuju u gnjevu. Osim što one s toga bivaju vrlo često preko mere oštre, još dokazuju đacima da njihov učitelj, popravljajući njih, pada pod vlast onaj istoj strasti, za koju njih kaštiguje; one im mogu izgledati kao neka osveta od učiteljeve strane, a to može biti povod da ga mrze; najposle, po tome se opaža da učitelj nije gospodar svoje strasti, nego ona njemu. Mudar učitelj neće dati da se izvrši ni jedna kaštiga onda kad je on ljut, nego će najpre razgledati i proceniti postupak hladno, promisliće o svemu što je bilo uzrok da dete pogreši, a oćeniće i kvar, koji je tim učinjen školskom redu, nameru deteta, koje je skrivilo, i njegovu prirodnu sklonost, koja ga je na to povukla. Tek posle svega toga, on će izreći presudu, ali baš i u to vreme neka se na njemu opaža da mu je žao što mora da kaštiguje i da žali samoga krivca. Kaštiga, koja se ovako osuđi, primaće se bez pogovora. Dete će priznati da je pogrešilo, i žaliće što je skrivilo može biti toliko isto zbog učitelja, koliko i zbog sebe.

Đaci treba da znaju zašta će ih kaštiga postići i to neizostavno. Ima mnogo učitelja, koji ne pomišljaju da je mnogo strašnija izvesnost kaštige, nego njezina žestina. Neki učitelji imaju običaj, da bi presekli nestašnost đaka koji im dosađuje pretiti mu svaki čas, ne misleći da to izvrše. Drugi opet, povodeći se za nekom lažnom blagošću, ili da se prođu po manje brige, izreku kaštigu a posle je ne izvrše. Ove dve pogreške podjednako ude: česta praštanja, kao god i česte prazne pretinje ruše dobar red u školi. Krivice koje đaci u osnovnim školama obično čine, nisu ovde pobrojane, te da bi se za svaku i priličeca kaštiga odredila. Zato on treba krivicu da ispita hladno, bez ljutnje i hatara, da ne bi kaštigujući prekoračio granice razuma i pravde. No kad već jednom kaštigu izreče, valja uvek ili skoro uvek i da je izvrši.

Posle ovih opštih svojstava kaštige, u raspisu se one poimence nabrajaju i opisuju, što znači da su samo one u praksi smele da budu primenjene:

Opomena. U svakom svojem poslu s decom, učitelj treba, i rečima i držanjem svojim, da pokazuje da je rad njegov važan i ozbiljan, da od njega treba da izade veliko dobro za decu. Rađeci svagda tako učitelj će se čuvati

da ne izgleda leden, nego samo ozbiljan koliko ište važnost posla, koji on s decom radi. Dogodi li se da koje dete baš usled toga rada ne miruje, zvera ili zadeva svojega drugara, učitelj neka odmah i tome stane na put, i to načinom da opaze svi da neko školskome radu smeta. Nekad je i taj način kao opomena dosta.

Prekor i karanje. Kad je čak već više puta opominjan za ove ili one neuputnosti svoje, onda ga učitelj može prekoriti i pokarati za to. Ako drugi đaci znaju za učinjenu pogrešku, neka i prekor bude pred njima, a ako ne znaju neka bude nasamo. Neka učitelji imaju na umu, da treba biti veoma štedljiv u javnim prekorima.

Stajanje van klupe. Učeniku je u školi određeno mesto, gde će sedeti i raditi; no ako on ne miruje, ako zadeva druge i smeće im slušati učiteljevu besedu, onda mu se može oduzeti mesto i zapovediti da za nekoliko minuta postoji obaška od đaka, i svakad tako da ga učitelj ima pred očima.

Klećanje. Ovo je kaštiga veća od stajanja van klupe. Može trajati kratko vreme; gde je u školi patos od cigle ili od kamena, tu se mora namestiti daska za klećanje. Pod kolena se detetu ne sme podmetati ništa, kao što su: zrna, pasulj ili što drugo.

Zatvor. Za nemarnost u radu, ili za drugu krivicu, može učitelj ostaviti đaka i u zatvoru u školi ili u drugoj kojoj školskoj sobi, i to samo danju, ali nikad pred sumrak niti u zaključanoj sobi. Ovaj zatvor ne sme biti duži od dva sata i nikad bez nadzora koga pouzdanog lica. Za vreme zatvora može se odrediti za dete rad, u kome je ono nazadno, no svagda prema njegovoj snazi. Tako, koji čak ružno piše, neka ispiše propis dok je u zatvoru, itd.

Učitelji će voditi uredan spisak kaštiga pod 3, 4 i 5, pa taj spisak podnosiće izaslanicima od strane ministarstva prosvete i crkvenih dela da ga oni prilikom pregledanja škole promotre. Ženska se deca neće nikad ni za što kaštigovati zatvorom (O kaštigama učenika osnovnih škola, „Školstvo Srbije 1804-1918.“).

Kako je zbog ratnih prilika, a i zbog naše nebrzižljivosti u odnosu na kulturnu baštinu, ostalo relativno malo arhivskih dokumenata iz XIX veka, ocenili smo da ima mesta publikovanju dostupnih dokumenata kao dokaza o naporu da se uvede red u kažnjavanju učenika, što znači i da se pedagoški rad humanizuje i prati dostignuća pedagoške teorije i dostignutog nivoa pedagoške prakse razvijenih zemalja.

Opšte je prihvaćeno u pedagoškim raspravama i u pedagoškoj praksi onog vremena da se obrazovno-vaspitni proces u školi mora odvijati u organizovanom obliku. To znači da se pretpostavlja određeni stepen discipline učenika. Tome u prilog govori nekoliko karakterističnih mišljenja poznatih pedagoga – teoretičara:

„Batine i sve druge vrste ropskih i telesnih kazni nisu ona stega koju treba uneti u vaspitanje onih koje bismo hteli da učinimo mudrim, dobrim i slobodnim ljudima, pa ih zato treba vrlo retko upotrebljavati, i to u važnim prilikama i u krajnjem slučaju.“ (Džon Lok, Misli o vaspitanju, Beograd, 1967.)

„U detetu se mesto prave volje, koja bi bila sposobna za odlučivanje, razvija tek samo neka divlja neobuzdanost, koja goni tamo i ovamo, koja je princip nereda, vreda uredjenja odraslih, dovodi buduću ličnost samog deteta u opasnost. Ova neobuzdanost mora biti savladana; ili će se nered pripisati čuvarima detinjim kao njihova krivica. Savladavanje biva silom; a sila mora da bude baš dovoljno jaka i da se dovoljno često ponavlja pre nego što se kod deteta pokažu tragovi prave volje.“ (J. F. Herbart, u: M. Zaninović, Opća povjest pedagogije, Zagreb, 1988.)

„Škola bez discipline je vodenica bez vode. Jer kao što stane vodenica ako joj oduzmeš vodu, tako mora u školi prestati sve ako joj oduzmeš disciplinu. Ako se njiva ne plevi, odmah izraste korov koji je štetan po usev, ako se mlado drveće ne kreše, podivlja i tera nekorisne izdanke. Ali iz toga ne izlazi da škola treba da bude puna vike, udaraca i modrica, već treba da bude puna budnosti i pažnje i učitelja i učenika. Jer disciplina nije ništa drugo nego pouzdan način kako učenici treba zaista da postanu učenici.“ (J. A. Kamenski, Velika didaktika, Beograd, 1967.)

U vremenu koje nas interesuje (tradicionalna – „stara škola“) od najvećeg uticaja je bila Herbartova koncepcija razumevanja pedagoške prakse i njenog sprovođenja. Disciplina učenika zasnivala se na obaveznoj („slepoj“) poslušnosti, strahu, autoritativnom stavu učitelja. Takva disciplina je odgovarala školi u kojoj su glavni oblici pedagoškog rada bila predavanja i ispitivanja. Učenici su morali nemo da posmatraju i slušaju („da se pretvore u oko i uvo“), da pamte i da zapamćene činjenice, na zahtev učitelja, ponove, uključujući i sve izložene generalizacije. Osnovu te discipline činilo je ono što se kod nas nazivalo zaptom (vaspitne prinudne mere) i stegom (obuzdavanje dečije prirode i vaspitanje u smislu pokornosti normama koje postavljaju odrasli).

Како се анализира као министар?
Па, како се узме.
(Дејан Пашиковић)

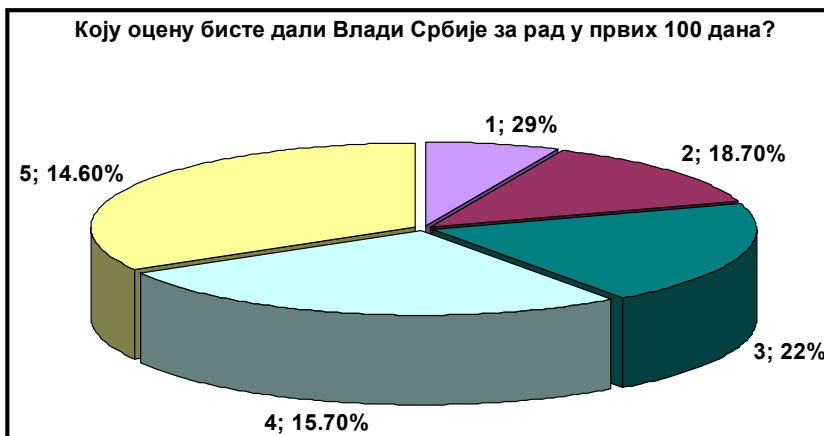
Ово што имамо данас није оно што су нам јуче обећали,
али сујера ће већ бити горе!
(Срба Милошевић)

ВРЕМЕ СОЦИЈАЛНОГ МИРА ЗАВРШЕНО. ШТА ДАЉЕ?

• Влада 100 дана „возила у леру“ • Оцена за рад Владе - опомена
(Наставак са стр. 1)

Иако су премијер и председник Републике похвалили рад Владе у првих 100 дана, наводећи при том, пре свега јединство унутар саме Владе и као највећи резултат чињеницу да је Влада „отклонила претњу банкрота државе“, као и да се у ових 100 дана у Србији обрело више важних људи из међународне заједнице него за целог мандата претходне, усвајање буџета у законском року којим је Влада бар на папиру решила све економске проблеме и довела однос између прихода и расхода у раније договорене оквире са ММФ-ом, тешко да би се могли сложити готово и са једним од ових успеха. Уосталом, претходних дана је опозиција и струка рекла шта мисли о „успесима“ нове српске Владе.

Ипак, морамо да констатујемо да нити је Србија банкротирала (бар не службено), нити је ико то прогласио, иако је сваком ко прати стање републичке касе јасно да је Србија поодавно банкротирала, а да своје обавезе Влада финансира из позајмица, остављајући тако бреме враћања сад већ забрињавајуће високих дугова некој наредној влади и нашим потомцима. Исто тако, неприхватљива је и оцена чувара државне ризнице да је мерама Владе Србија спашена од глади, јер је свима јасно, а нарочито оним људима са дна да са примањима која имају не могу бити сити или се морају одрећи онога што је најважније, а то је храна која у комбинацији са трошковима становања „поједе“ 2/3 прихода просечног српског грађана. Чињеница да је Влада усвојила у законском року Предлог Буџета сама по себи ништа не значи, јер, ваљда је нормално да Влада поштује законе које је предложила и које је Парламент усвојио. То што су неке претходне владе усвајале Буџет у „минут до 12“, чак и буквално, ништа не мења у тој оцени. Јасно је једно - да се ради о слабиим домаћинима који и надаље задржавају стару политику, а то је да троше и оно чега нема. Уосталом, о свему томе ускоро ће расправљати и Парламент, а ових дана стручна јавност је дала, у правилу, негативне оцене Буџета, односно оценила га са: „било би добро кад би могло“, „буџет је одличан, кад би био могућ“, „буџет је политичка пројекција, а мање еко-

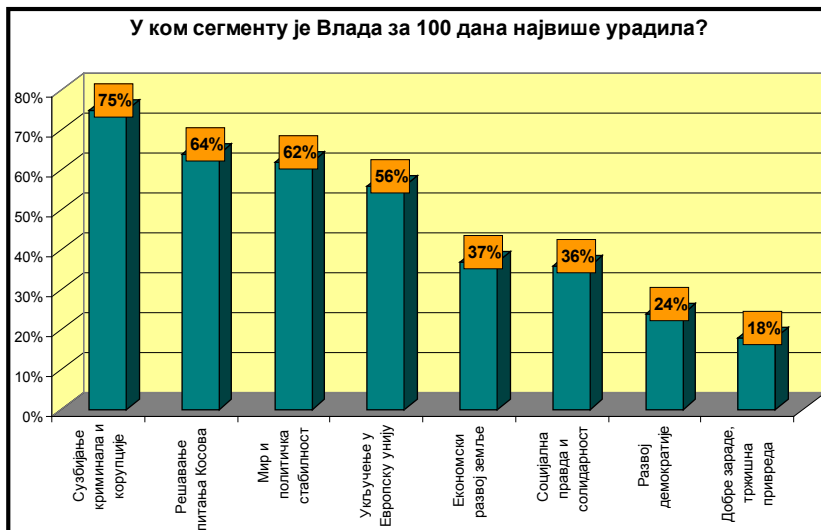

Индекс потрошачких цена (инфлација)	
VII 2012/VII 2011	6,1%
IX 2012/IX 2011	10,3%
Индустријска производња	
VI 2012/VI 2011	-4,0%
IX 2012/IX 2011	-6,8%
Бруто друштвени производ	
I квартал 2012	-2,5%
II квартал 2012	-0,8%
III 2012/III 2011	-2,2%
Курс RSD/€	
27. јула 2012.	118,0542
2. новембар 2012	114,2348

номска реалност“, „једно с другим не иде“ и сл., а још горе оцене дали су привредници и предузетници.

Што се тиче ходочашћа светски важних људи Влади и Србији, они су углавном долазили да нам деле пацке, а не да закључе неке нове уговоре. Посебно су, и са правом, буџетом незадовољни Војвођани, који се све више по стандарду приближавају традиционално сиромашном југу Србије и чије плате су далеко испод републичког просека, па чак и у јавном сектору, где би требало, по логици ствари, да су плате уједначене. Окупације о томе колики треба да буде део колача који припада Војводини и из кога се финансирају и јавне службе на територији северне покрајине се настављају и окончане су политичким договором републичког и покрајинског премијера, иако је сваком иоле писменим јасно колики део припада Војводини и војвођанским јавним посленицима, јер је он дефинисан Уставом. На тај начин показује се да Влада Србије не поштује ни Устав, ни Закон, а да је политички договор изнад конститутивног акта, што је са аспекта легислативе веома забрињавајуће и показује да грађани Србије немају државу, већ имају политички договор. Ако се помене и чињеница да је Уставни суд начео бројна права северне Покрајине и тиме дао алиби новој Влади да и даље креше и оно мало права Покрајине да обавља поверене послове и послове из пренетих надлежности, види се и лицемерје једног од потпредседника Владе, који је причом о децентрализацији и прошао цензус, па на крају и постао део власти, а у пракси гуши исту ту децентрализацију јачањем функција централне власти.

Није само проблем и у буџету, који треба још потврдити у Парламенту, већ и у ребалансу буџета који је донет у септембру и који је пропустио да исправи неправду према одређеним категоријама запослених и према одређеним јавним службама. Ово брине и више због чињенице што је на преговорима синдиката јавног сектора, а првенствено синдиката из делатности просвете и науке постигнут консензус са министром школским и чуварем државне ризнице око тога да се ребалансом обезбе-

де паре за отпремнине оних колега који одлазе у пензију и да се покушају наћи средства да се одблокирају рачуни 50-ак школа у Републици (17 у Војводини) настали у првом реду и најчешће због правоснажних судских пресуда за које нису обезбеђена средства. Чак ни јавне изјаве министара Обрадовића и Динкића да је питање отпремнина решено није у ребалансу Буџета исказано ставком са које би се ова потраживања и измирила.

Преговори крајем августа између синдиката јавног сектора и ресорних министара просвете, науке и технолошког развоја и финансија и привреде били су прилика да се дође до каквог-таквог споразума и договора како да се превазиђу ови проблеми. Наравно, и онај најважнији који се тиче политике зарада у јавном сектору, као и политике пензија, пошто се 47,7% пензија финансира из буџета и пошто су и пензије и плате везане и усклађују се по истој формули дефинисаној Законом о буџету. За разлику од атмосфере на преговорима, у којима је исказана усмена жеља министара у Влади Републике Србије да се ови проблеми реше, није дошло до реализације ових обећања и из разлога што су сви синдикати листом одбили предложене протоколе о политици зарада у последњем кварталу ове године и у наредној години. И обећање да ће Влада донети Уредбу о коефицијентима у којој ће исправити неправду учињену већини запослених у јавном сектору чије су плате доведене на непримерно низак однос, остала је ипак само обећање, јер Уредба није донета, па чак ни у оном делу у коме су се договорили синдикати и Министарство школско – додацима на плату и проширење Уредбе новим звањима стеченим у примени Болонског процеса и којих нема у оригиналној Уредби, па незапослени дипломирани који су завршили и акредитоване студије не могу наћи запослење у делатности, јер их Правилник о врсти стручне спреме не препознаје, као уосталом ни Уредба. Кривац за Правилник је министар школски, а за Уредбу Влада РС.

На тај начин критичари претходне Владе у којој су, најалост, и сами суделовали, а сада као високи државни чиновници, министар школски и државни ризничар, понашају се на стари начин, одлагањем решења, купују време, а проблеми се и даље гомилају. Додуше, сви су они веома ангажовани да се и локалне самоуправе уподобе на начин као што је то формирана републичка власт, која, иако је и сама усклађена као „рогови у цаку“, троши време на политичке обрачунае са једним делом старе власти и поништавање изборне воље грађана, а не на то како да поправи оно што се поправити да и нађе боља решења него што су то радили њихови претходници. У овом случају, пошто постоји континуитет власти у ресору просвете, а и делом је то у ресору финансија, тешко би се могло рећи да је нова власт нова, пре би се могло утврдити да је то нова-стара власт и да се не понаша прагматички и de facto и не да жели нешто да уради.

За разлику од колега из Уније који су у невреме организовали неуспешан једнодневни штрајк упозорења почетком школске године, наш Синдикат дао је Влади и ресорним министрима који представљају природне социјалне партнере овог Синдиката, довољно времена да покажу шта то намеравају да учине. Нажалост, они су време „100 дана“ потрошили утаман и ни један крупан проблем нису решили. Чак ни доношење Стратегије развоја образовања не може

нас чинити задовољним, јер се ради о списку лепих жеља које не прати финансијски део који би омогућио и реализацију, јер са 3,1% БДП за просвету и 0,3% БДП за науку, тешко је да ће

уку. Проблем рационализације за који се Влада хвали да га реализује већ 4 године није довео до уравнотеженог односа између броја запослених, броја одељења и броја ученика. Шта више, иако је Законом одређено да ће се убудуће школе финансирати per capita (рок од школске 2014/15. године) и поред чињенице да је број одељења мањи за 1.580, да је 185 људи са отпремнинама напустило просвету, број запослених се и у прошлој години повећао за 163 особе. Веома је индикативно и да се поред пада са око 8% ученика у средњим школама број наставника повећао за 18,95%, а у основним школама (поред пада броја ученика од 16%), број наставника је већи за 16,4%. Увођење нових вршилаца присутно је и поред тога што су синдикати кроз систем листи за преузимање ограничили самовољу директора у школама да се то чини и због чињенице да и само Министарство даје конфузна тумачења начина на који се људи скидају са Листи, иако су латентни вишкови, односно запослени без дела, некад чак и без пуне норме. У овом процесу морамо, истине ради, признати да се нису најбоље снашли ни представници синдиката у школама, који често пута трулим компромисима са директорима онемогућавају своје колеге да дођу до дела или целе норме преузимањем.

Због свих ових чињеница тешко да новој старој Републичкој Влади и ресорним министарствима можемо дати прелазну оцену, чак и због чињенице да они често пута тврде да су проблеме наследили, јер наша главна три социјална партнера – министар просвете, науке и технолошког развоја, министар финансија и привреде и министар рада и социјалне политике су били министри и у претходној Влади, па је тешко поверовати да у одлукама које је доносила претходна Влада нису и они активно суделовали. Овако, они оптужујући претходну Владу, оптужују и сами себе.

Наш Синдикат и Независни синдикат јавних служби већ су упутили одређене захтеве ресорним министарствима и Влади Републике Србије са захтевом да се постигнути договори поштују, а не да остану мртво слово на папиру, по цену да се у остваривање ових захтева (нажалост и неиспуњених обећања министара Обрадовића и Динкића) укључе поново сви они који су нам и досад помагали да се нека од ових права реализују, попут републичког Омбудсмана, Повереника за заштиту равноправности, друштвених и стручне јавности, ILO, ММФ-а, па чак и дипломатских и конзуларних представништва у нашој земљи.

Истеком „100 дана“ окончан је и социјални мир између социјалних партнера, па се са правом поставља питање: Шта даље? Узимајући у обзир претходна искуства, тешко је очекивати генерални протест свих запослених у просвети, тим пре што су неки од синдиката сада део власти, као нпр. синдикати из СССС, односно АСНС, а и с обзиром на искуства прошлогodiшњег штрајка, када су неразумним наставком тог штрајка штрајкачи доведени у позицију да им плате буду умањене, а да све време проведено у штрајку морају надокнадити, што не значи да се у догледно време неће акумулирати све веће незадовољство запослених и довести до општег протеста. У сваком случају, остаје могућност преговора, па и других средстава синдикалне борбе.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
генерални секретар СрпС

У новој Влади 204 запослена више

30.09.2012. године	24.711
25.07.2012. године	24.507 (учи формирања нове владе)
30.04.2012. године	24.368 (учи избора)
31.12.2011. године	24.660
31.12.2010. године	24.515
31.12.2009. године	25.960
31.12.2008. године	26.453
31.12.2007. године	26.630

- Број запослених на неодређено време у министарствима, посебним организацијама, службама владе и стручним службама управних округа (осим МУП И БИА), а према евиденцији Службе за управљање кадровима.
- Укупно постављених лица, чија су радна места према Закону о државним службеницима положаји, на дан 20.09.2012. године било је 318, а државних секретара 41.
- Служба за управљање кадровима не располаже подацима о броју ангажованих по уговору о делу и уговору о привременим и повременим пословима.

Србија моћи направити неки напредак у систему образовања или науке и технолошког развоја, јер друге земље издвајају и више него дупло за просвету и више него тродупло за на-

КРОЈИ СЕ НОВИ ЗАКОН О РАДУ

„Раднички Устав“ креше стечена права (преосталим) запосленима (Наставак са стр. 1)

Очекивања (преосталих) радника и српских предузетника од новог Закона о раду дијаметрално су супротна, али због притисака ММФ-а и због послова преузетих у поступку придруживања ЕУ, сасвим је извесно да ћемо добити не измене и допуне старог Закона, већ потпуно нов Закон о раду. И тако, док већина радника очекује и жели промене Закона о раду којима би било смањено израбљивање радника, свакодневни мобинг и насиље, ниске плате, неподношљива лакоћа остајања без радног места... послодавци (и инвеститори) имају очекивања да ће се овим Законом односи у свету рада додатно либерализовати и на тај начин приближити европској пракси, јер једино тако (по њима) биће могуће доћи до једног броја нових радних места. И док се радне групе састављене од представника послодавца, синдиката и Министарства рада гложе око тога које ће се формулације наћи у новом Закону, извесно је да ће радници изгубити некадашње привилегије, бар оне које је тражио ММФ, јер је ММФ своје будуће добре услуге Влади Србије, која их, успут речено очекује, „као озебао сунце“, условила изменама Закона.

Ти кључни предлози, на којима је инсистирао ММФ су да се продужи термин за рад на одређено време, те ће, уместо досадашње одредбе да запослени на одређено време може бити запослен највише до годину дана, тај рок бити продужен на три године. Друга важна измена условљена од стране светског монетарног полицијца тиче се исплаћивања отпремнина радницима који су постали вишак и уместо да последњи послодавац плаћа за цео стаж, он ће радника у том случају исплатити само у сразмерном делу и за време које је провео код њега.

Радна група преговара и по предлогу да се годишњи одмор убудуће распоређује другачије, па је предложено да први део одмора може да траје и две недеље (а не као до сад три). У сваком случају, још ће се „копља дуго ломити“ око сваког слова у овом, за раднике кључном, закону, па ни они најупућенији не могу са сигурношћу да прецизирају када би измене и допуне овог закона могле ући у завршну фазу. Ипак, као неки оријентациони рок, у правилу се наводи прва половина следеће године.

Након што експерти доврше свој део посла, очекује се да о њему расправља и Републички социјално-економски савет и кључне синдикалне центре. У сваком случају, бележимо да управо синдикати и имају највише примедби на измене и допуне Закона о раду, јер сматрају да ће нови Закон умањити, ако већ не елиминисати нека ранија радничка права и да ће, уствари, бити по мери послодавца (односно инвеститора) који су се и досад показали као људи који систематично крше и газе радничка права и понашају се, бар кад је питање српског света рада, на начин на који се никада не би могли понашати у својим матичним земљама (изузетак су азијски и слични предузетници који и код својих кућа крше радничка права, а неретко експлоатишу и децу. Синдикати су листом одбили продужење рока за рад на одређено време, јер сматрају да ти радници сигурно неће имати ни пуну плату коју би имали радници на неодређено време, као ни регрес, топли оброк или право на отпремнину. Оно што су представници синдиката прихватили, јесте одредба која се тиче отпремнина, јер сматрају да и у том делу треба направити реда и да претходни послодавци такође треба да учествују у отпремнини, као и последњи.

Што се тиче послодавца, они су поздравили измене Закона и сматрају да су оне неопходне, јер је по њима важећи Закон о раду писан по основу модела, како то они рече, неких прошлих социјалистичких времена, у коме су доминантни били синдикати из великих друштвених предузећа којих више, углавном и нема, јер су нестали, као уосталом и те компаније у току транзиције и приватизације и да ова правила треба изменити, не на начин да одговарају великим компанијама, већ оном облику предузећа који је код нас доминантан – малим и средњим предузећима. Према речима послодавца, они су спремни да нека радничка права прошире, попут оних која се тичу допунских бонуса за резултате рада и учешћа у добити компанија, али су у сваком случају били да се процедуре поједноставе и постојећи рокови у сваком случају скрате (питање приправничког стажа и сл.).

проф. Хаџи Здравко М. Ковач

НОВИ ЗАКОН ПРОТИВ ШТРАЈКА

Увод у велико спремање јавног сектора

У овом тренутку у Србији се спремају нови Закон о раду, Закон о штрајку (боље речено закон против штрајка), сет од десетак правосудних закона... а како нас очекује и реформа пензионог система, сасвим је извесно да ће се синдикати и запослени ускоро наћи пред огромним притиском првог приоритета – како сачувати и постојећа радна места. Како је реални сектор ионако већ разорен и већина запослених се преселила међу незапослене, јасно је да ће ови закони првенствено бити у функцији увођења реда, односно прокламоване рационализације у јавном сектору. Корени ове појаве су у прошлогодишњем штрајку, односно његовом наставку, након регуларног завршетка који су дали алиби социјално одговорној власти да дисциплинује јавне посленике и да им кроз нов Закон о штрајку ограничи и оно мало права која су имали у претходном, ако су уопште право на штрајк икада и имали. Подсећамо да је право на штрајк запосленим у готово свим јавним и другим службама суспендовано одредбама о штрајку са минимумом процесе рада, при чему су готово сви (супротно конвенцијама ILO) проглашени есенцијалним делатностима, па им је као таквима одузето право да своје незадовољство искажу потпуном обуставом и прекидом рада.

И тако ће јавни и други посленици, како ствари стоје, ускоро добити нов Закон о штрајку по коме ће послодавац моћи мртв-ладан отпустити радника ако се докаже да је штрајковао на незаконит начин. Како су сви наши штрајкови у претходне две деценије били мање-више незаконити, пошто је и тада, већ од 1996. године, Србија била једна од ретких земаља која је имала Закон о штрајку, па су се синдикати, при том, позивали на међународне конвенције које је, успут речено, Србија ратификовала, али и кршила, синдикатима је остало да се од отказа бране позивањем на чињеницу да је међународно право старије од помесног и да је ратификацијом конвенција постало саставни део домаће легислативе. У случају да се новим Законом о штрајку утврде другачије норме, јасно је како ће домаћи судови, који су још увек под великим притиском актуелне власти и апсолутно неререформисани, судити и пресудити о томе да ли је штрајкач штрајковао по закону или не и шта му следи.

Најаве законпредлагача да ће бити смањен круг делатности у којима ће бити обавезан минимум рада, сасвим сигурно и даље брину јавне посленике, међу њима и просветаре, јер ако већ по финансијама нису могли бити од посебне друштвене важности, они су то увек када је у питању ограничавање њиховог права на штрајк. Једна од новина Закона о штрајку је и чињеница да се сваки штрајк 10 дана пре почетка мора најавити Републичкој агенцији за мирно решавање спорова, што је са аспекта Синдиката прихватљиво, јер су и досад, управо синдикати, покушавали уз помоћ поменуто Агенције доћи до мирног решења спора, али морамо подсетити на који начин се понашало Министарство просвете и Министарство финансија као представници Владе према Владиној Агенцији у току последњег штрајка и неких других спорова које смо намеравали решити уз помоћ Агенције. Апсолутно неприхватљиво и игнорантски, па стога и не чуди што је у недавном предлогу нове српске владе био захтев и за укидање и ове Агенције, што је спречено интервенцијом представника ILO у Србији.

Како ствари стоје, радници више неће моћи протестовати на улици, неће моћи блокирати саобраћајнице, пруге и сл., неће моћи долазити пред нпр. Владу, јер нови Закон као место штрајка дефинише радно место запосленог и његове пословне просторије. Да би оставили какву-такву могућност јавног испољавања незадовољства, законпредлагачи су изнели став да и незадовољни запослени могу, али као грађани, да јавно протестују и на неким другим местима, али по правилима које уређују други закони.

На овај начин Влада Србије наставља ригидну политику према радничким правима, а нарочито према универзалном праву на штрајк и, без обзира што у предлогу Закона наводи да је ово напредак у односу на некадашњи популарно звани „Лилићев“ Закон о штрајку, донет пре 16 година и даље суспендује право запослених на обуставу рада и изражавање незадовољства на тај начин.

У сваком случају, наредни период биће најбољи судија да ли су овим Законом права радника увећана, подигнута на виши ниво или су још више умањена.

OTPREMNINE ZA VOJVODANSKE PROSVETARE OPET IZGUBLJENE NEGDE IZMEĐU REPUBLIČKOG I POKRAJINSKOG BUDŽETA

(Nastavak sa str. 1)

Vlada Vojvodine na juče (15. oktobar) održanoj sednici usvojila je rebalans budžeta Pokrajine, a Vlada Republike Srbije to je učinila nešto ranije, 25. septembra, donošenjem Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2012. godinu (rebalans budžeta). Ovo se dogodilo nedugo nakon poslednjeg velikog okruglog stola za kojim su bili predstavnici svih relevantnih sindikata iz prosvete i iz svih delova prosvetnog sistema i predstavnici ministarstava – prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i finansija i privrede, koji je održan 28.08.2012. godine i na kome su oba resorna ministra prihvatila da se u rebalansu nadu sredstva neophodna za isplatu otpremnina za vojvodanske prosvetare, da se u Protokolu, uz koeficijente koji treba za tri godine da se ispeglaju na raniji nivo, nadu i sredstva za isplate po sudskim troškovima, tim pre što ova sredstva nisu planirana ni budžetom Pokrajine, a niti budžetom Republike Srbije. Ako dodamo da su, u ovom trenutku, samo u Vojvodini blokirani računi 17 škola, od čega su 3 srednje škole, jasno je da je jedino rebalans čarobna reč koja može rešiti problem sudskih troškova, kao uostalom i čarobna reč kada su u pitanju otpremnine vojvodanskih prosvetara. Iako su oba ministra neposredno posle Velikogospojinskog sastanka u javnost izašli sa izjavama da je problem otpremnina rešen, jasno je da se sa reči nikad nije prešlo na delo. Šta više, ili se ministri nisu dovoljno zalagali na Vladi i u Skupštini da se i ova sredstva nadu u rebalansu, ili su, narodski rečeno, prevarili prosvetnu i drugu javnost.

Upravo radi toga upozoravamo javnost, a u svakom slučaju obratićemo se i resornim ministarstvima da ih podsetimo na ono o čemu smo se navodno dogovorili i što su oni u javnosti obelodanili – obavezu da se obezbede sredstva za otpremnine novih vojvodanskih prosvetnih penzionera i sredstva za troškove po sudskim presudama, koje blokiraju u Vojvodini 17, a u Srbiji još 2 puta toliko škola. Kako se radi o sredstvima nešto manjim od ssa 13 miliona dinara, smatramo da je reč o neodgovornosti republičke Vlade, a ne o nemogućnosti da se ova simbolička cena prebaci školama i njihovi računi odblokiraju, tim pre što su sudske sporove vodili po instrukcijama ljudi iz Ministarstva prosvete, čak i onda kada su bili iracionalni, pa samim time za gubitak sporova i ne snose krivicu. Što se tiče pokrajinske Vlade, ona je u ovom slučaju nemoćna, jer i dosad nije imala izvorna sredstva, nego transfera, a novi vetrovi koji duvaju iz Nemanjine ka Banovini toliko su nepovoljni da je i ono malo prava i obaveza pokrajinske administracije u ovom trenutku suspendovano ili čak dovedeno u pitanje.

Što se tiče otpremnina, mislili smo da nakon prošlogodišnjih i preprošlogodišnjih borbi oko toga da zaposleni koji su otišli u penziju nakon uspešne 40-godišnje karijere ipak mogu u zakonskom roku da očekuju otpremninu u ionako preskromnom obimu od tri plate, a ne da neki na njih čekaju gotovo dve godine, kada je, naravno, i inflacija učinila svoje. O povređenim dušama tih ljudi nećemo ovaj put. Nakon što se ovaj sindikat društveno angažovao i uključio velik broj institucija, uključujući i Republičkog ombudsmana i Republičku poverenicu za ravnopravnost, te štrajkom prisilio Vladu da o ovom razmišlja na odgovoran način, otpremnine su sa velikim vremenskim zaostatom ipak isplaćene. Ali, ne leži vraže! Tamao kad smo se ponadali da smo pitanje otpremnina doveli u redovnu kolotečinu, opet smo suočeni sa tim problemom. Simptomatično je da su to samo prosvetni radnici u Vojvodini.

Elem, odredbama novog Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Sl. glasnik RS“, br. 72/09), članom 157., stav 1., tačka 4., jasno je i nedvosmisleno regulisana obaveza republičkog budžeta da obezbedi sredstva za isplatu otpremnina prosvetnim radnicima u osnovnim i srednjim školama u Vojvodini koji su otišli u penziju ili su oglašeni tehnološkim viškovima. U skladu sa tim Zakonom i Zakonom o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine („Sl. glasnik RS“, br. 99/09) pokrajinska Skupština nije planirala sredstva za otpremnine za 2012. godinu, očekujući da će to učiniti Narodna Skupština republičkim budžetom i da će sredstva biti planirana u obimu dovoljnom da i vojvodanski prosvetari dobiju otpremnine. Nažalost, to se nije desilo. O ovoj činjenici Pokrajina je obavestila i sve škole na teritoriji Pokrajine, a funkcija Pokrajinskog Sekretarijata svela se na usluge evidentiranja broja naših kolega koje su školske dnevnik zamenili penzionerskim karticama.

I tako, dok su prošlogodišnji i preprošlogodišnji penzioneri nekako obeštećeni rebalansom budžeta 2011. godine na način da su Pokrajini prebačena tzv. transferna sredstva, ovogodišnji penzioneri nisu dočekali da uđu u zakonom utvrđenu proceduru. Naime, istine radi, moramo kazati da je republički budžet ove godine prebacio određena sredstva pokrajinskom budžetu za ovu namenu, ali ne sa ispravne budžetske stavke – otpremnine, već opet kao transferna sredstva i obavestio pokrajinske prosvetne vlasti da su sredstva za isplatu otpremnina u iznosu od 95,6 miliona dinara planirana kao transferna sredstva. Na osnovu toga je u prvom polugodištu ove godine isplaćeno 112 otpremnina u osnovnom obrazovanju i 53 otpremnine u srednjem, u ukupnom iznosu od oko 73 miliona dinara. S obzirom da se nešto veći broj penzionera pojavljuje krajem školske godine ili krajem kalendarske godine, za očekivati je bilo da se broj vojvodanskih prosvetnih penzionera nešto poveća u drugom polugodištu, a da istovremeno za njihove otpremnine nema sredstava u vojvodanskom budžetu, koji je, ustvari, protočni boiler za sredstva iz republičkog budžeta do računa škola, sa kojeg se isplaćuje kolegama koje odlaze u zasluženu penziju ili su (biće) proglašeni tehnološkim viškovima. Prema očekivanjima statističara iz Pokrajinskog Sekretarijata, a i iz podataka dostupnih Sindikatu, jasno je da će ovih ljudi biti između 350 i 400 i da su sredstva za 350 otpremnina ssa oko 105 miliona, a za 50-ak tehnoloških viškova još dodatnih 20-ak miliona dinara kojih u ovom trenutku nema ni u jednom budžetu, iako su resorni ministri u javnosti obećali da problem otpremnina vojvodanskih prosvetarskih novopečenih penzionera ne postoji.

Stoga očekujemo da će Vlada sagledati ove probleme i naći tehničku mogućnost da za ovu godinu prenesu potrebna sredstva Pokrajinskom Sekretarijatu i za otpremnine (i tehnološke viškove) i za troškove po presudama u školama, kako se ne bi dešavalo ono što se dešava, a to je da se sa školskih računa plene sva sredstva, uključujući ne samo budžetska sredstva, već i sredstva učenika, odnosno roditelja, npr. za ekskurzije, kao i druga sredstva koja se zateknu na računima. Nadamo se da će republička Vlada ovaj problem već u narednom budžetu rešiti na zakonom utvrđen način i kao sistemsko rešenje, kako se ružna priča sa elementima diskriminacije ne bi ponavljala iz godine u godinu i stvarala utisak o prosvetnim radnicima prvog i drugog reda, odnosno o Vladi koja ne poštuje zakon i prema jednim se ponaša na materinski, a drugima na mačehinski način.

Otvoreno pismo

VLADA REPUBLIKE SRBIJE
Ministarstvo finansija i privrede
- N/r mr Mladanu Dinkiću, ministru
Ministarstvo prosvete, nauke i tehn. razvoja
- N/r prof. dr Žarku Obradoviću, ministru

Poštovani,

Nakon poslednje runde pregovora, održane 28.08. o.g., na kojima ste i Vi učestvovali, nadali smo se da je moguće postići kakav-takav konsenzus oko pitanja koja su bila na dnevnom redu. Visok stepen uvažavanja razloga za odbijanje predloga Protokola koji ste Vi tada dostavili sindikatima i razumevanja za naše zahteve koje smo Vam tada usmeno izneli, a nakon toga i pismeno dostavili, dao nam je nadu da je moguće zaključiti nov Protokol o politici zarada za narednu budžetsku godinu. Šta više, bili smo u to sigurni zbog činjenice da ste Vi prihvatili da se reši pitanje otpremnina, koje je i nadalje otvoreno u slučaju vojvodanskih prosvetnih radnika koji odlaze u penziju i otpremnina za tehnološke viškove i zbog činjenice da ste u neposrednom obračunu javnosti i svim medijima izjavili da to pitanje kao problem više ne postoji. Osim toga, Vaše prihvatanje da se u roku od tri godine ponovo uspostavi raniji nivo između plate za najjednostavniji i najsloženiji posao u prosveti, kao i ranije postignut konsenzus sa Ministarstvom prosvete oko člana 3. Uredbe koji uređuje dodatke na platu je budio nadu da će se kompromis naći i da ćemo u periodu nakon usvajanja rebalansa budžeta za 2012. g. zaključiti Protokol, a da će u primerenom periodu Vlada usvojiti novu ili izmeniti postojeću Uredbu o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama.

Nažalost, nakon početnog nadanja da će obećano biti i ispunjeno, došao je period treznenja, koje je naročito usledilo nakon usvajanja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2012. godinu i kada se sredstva za pomenute obaveze nisu našla u tom budžetu, čime su zaposleni u prosveti koji su otišli i koji će do kraja godine otići u penziju našli u nezavidnom položaju da opet u neodređenom periodu očekuju kad će im i ko će im isplatiti zakonom utvrđenu otpremninu. I ranije smo Vas obavestavali da se sredstva za otpremnine nisu našla u republičkom budžetu, a da je prethodne godine tu dogovoreno izmireno na način da su pokrajinskom budžetu transferisana sredstva (nakon rebalansa za 2011. g.) za tu namenu, kao i o činjenici da je Pokrajina iz transfernih sredstava izmirila ovu obavezu za prvu polovinu ove godine, a da sredstva za penzionere koji taj status steknu u drugoj polovini godine, para više nema, kao i o činjenici da je neophodno problem rešiti na zakonom propisan način i sistemski, a ne ad hoc rešenjima, kao što je bilo poslednji put. Iskreno rečeno, nadali smo se da je to poslednji put i da više nećemo morati angažovati široku društvenu javnost, uključujući i Ombudsmana i Poverenicu za zaštitu ravnopravnosti. Nažalost, ponovo se vraćamo tamo gde smo bili – broj penzionera i viškova svakodnevno raste, a para niotkud. Da Vaša obećanja ne bi bila samo obećanja, apelujem na Vas da ovu nepravdu i evidentnu diskriminaciju ispravite prilikom usvajanja budžeta za narednu godinu, a razliku do neophodnih sredstava za isplatu otpremnina u ovoj godini prosledite pokrajinskom budžetu.

Kako smo Vam dostavili i predlog Uredbe (ranije i člana 3. ove Uredbe, koji se odnosi na dodatke na platu i koji je usaglašen sa Ministarstvom prosvete) i predlog Protokola sa, za nas, prihvatljivim tekstom, očekujemo da u pregovorima i dobroj veri i nadi nastavimo pregovore od 28. avgusta. Tim pre što ste nas verovali da će budžet za narednu godinu biti donet u Zakonom utvrđenom roku.

Beograd, 16.10.2012. god.

prof. Hadži Zdravko M. Kovač, sr
generalni sekretar Srps

ПРОТОКОЛ О ПОЛИТИЦИ ЗАРАДА (НЕ) ПРИХВАТЉИВ ЗА СВЕ СИНДИКАТЕ!

Нак о н
п о с л е д њ е
р у н д е п р е г о в о р а
одржане на Велику Госпојину, јасно је да ни Матер Божија не може помоћи просветним социјалним партнерима да постигну социјални пакт, односно било какав споразум. Наиме, предложени Протокол сви синдикати су листом одбили, али је нејасно да ли би га неко потписао ако би Влада прихватила оне предлоге протокола које су накнадно Влади доставили синдикати, овај пут сваки свој предлог појединачно, те да ли би га прихватили ако би Влада прихватила нову тачку 5. Протокола у којој се Влада Републике Србије обавезује да ће донети нову Уредбу о коефицијентима за обрачун и исплату плата у којој се обавезује да ће у року од наредне три године успоставити ранији однос између најниже и највише плате од 1:3, при чему би запослени на најједноставнијим пословима (спремачица, физички радник) имали коефицијент који ни обезбеђује Законом загартовану минималну зарadu (рецимо испуст да је оваква минимална зарada за одређене категорије запослених у установама културе и локалних самоуправа мисаона именица). Сем тога, Влада би се обавезала да се коригује и члан 3. поменуте Уредбе и да се основни коефицијенти из Уредбе увећају у већем проценту за послове руковођења школама, одељенско старешинство, рад у комбинованим одељењима, рад у одељењу редовне школе која изводи ИОП, наставницима, васпитачима и стручним сарадницима за стечена звања, за менторство и др.

Што се тиче СрпС-а, а нарочито једног од његових колективних чланова и оснивача – НСПРВ, захтев је допуњен и формулисан у члану 5. предлога Протокола који је сачинила Влада Републике Србије на начин и захтев да се у тој тачки нађу средства и јасно дефинишу обавезе за исплатом отпремнина (овај проблем акутан је углавном у Војводини последње 3 године) и исплату трошкова по одлукама судских пресуда (овај проблем је присутан у целој земљи).

У овом тренутку Министарство просвете неслужбено анкетира синдикате о томе да ли је Протокол прихватљив уколико би се ове измене нашле у њему, тим пре што је у међувремену донет Закон о изменама и допунама Закона о буџету за 2012.г. (ребаланс буџета) који је на другачији начин дефинисао повишице плата у јавним службама (и пензија) у октобру и априлу. Како неслужбено сазнајемо, већина синдиката у страху да не буде оглашена издајницима, одбија да било шта потпише уколико то не потпишу и преостали синдикати, па макар у томе и не било ништа, у шта смо се уверили лане, приликом потписивања анекса Споразума након прошлогодњег бесмисленог другог дела просветарског штрајка. Да ли ће непотписивањем Протокола неодговорни синдикати довести у питање и неке позитивне тековине из тог документа, попут обавезности исплате јубиларних награда и светосавске награде остаје да се види, јер кад папира нема, остаје само обећање, а обећање често буде и лудом радовање.

За један од синдиката сасвим сигурно знамо да неће потписати ништа, јер он у правилу ништа и не потписује, чак ни онда када добије све што је тражио. Други синдикат, који је до сада потписивао све, изјавио је да ни он не прихвата Протокол, а трећи синдикат је одавно нерепрезентативан, али то никад министар није потврдио, па је тако књига спала на једно слово за које није сигурно како да се понаша кад остане у мањини. Што се тиче потписника ових редова, за њега је Протокол прихватљив, уз, наравно, услов да се допуни одредбама о отпремнинама (при одласку у пензију) и отпремнинама за технолошке вишшкове, као и одредбама да ће Влада преузети на себе исплату трошкова по правоснажним судским пресудама и одблокирати рачуне школа, те обавезати се да у договореном року односе између плата врати на ниво 1:3 у основним и средњим школама, односно 1:5 када је реч о запосленима у универзитетском образовању. Остале колеге и овом приликом подсећам да је обавеза и домаћи задатак преговарача да постигну компромис и одржи споразум, а не да лицитирају ко тражи више и онда када знају да је то „квадратура круга“. Што се оправданости тиче, можда није згорег подсетити да су репрезентативни синдикати дојавили прихватио Протокол и пре ребаланса и без ових допунских одредаба и гаранција да ће оне бити испуњене. Уосталом, Влада није саставила ни сто дана, па би било потпуно непримерено унапред оптуживати да обећано неће и испунити. За оне који у то сумњају, аргумент је ребаланс овогодишњег буџета, а за оне који се надају да је Споразум могућ, прилика је ребаланс буџета за 2013. годину. Уосталом, ваљда је важније да ли је човек у праву, него да ли је у већини. Време

је, у сваком случају, најбољи судија.

Уосталом, у наставку текста дат Вам је Предлог Протокола, па сами процените да ли је прихватљив у делу, у целини или је потпуно неприхватљив бар по преговарачима из дела синдиката који су га и пре садања за зелени сто одбили и на тај начин довели у питање део припадљности који није уређен важећим законима и који утемељење има управо у Протоколу (види тачке 1, 2, 5, 6, 7. и 8.)

Влада Републике Србије и представници репрезентативних синдиката просвете, у циљу побољшања материјалног положаја запослених у просвети, дана _____ 2012. године у Београду, закључују

ПРОТОКОЛ

1. Влада Републике Србије ће редовно извршавати све обавезе према запосленима у просвети и гарантује исплату плата запосленима у просвети за 2012. и 2013. годину.
2. Влада Републике Србије се обавезује да се број запослених у просвети неће смањивати у 2012. и 2013. години.
3. Повећање плата запосленима у просвети у 2012. години, почев од октобарске плате, биће у износу од 2%.
4. Влада Републике Србије обезбедиће повећање плате у 2013. години запосленима у просвети, почев од априлске плате за 2%, а од октобарске плате у 2013. години, у складу са фискалним правилом дефинисаним у Закону о буџетском систему.
5. Представници Владе Републике Србије и репрезентативни синдикати наставиће рад на изменама Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама.
6. Влада Републике Србије ће у року од три наредне године, почев од 2013. године радити на усклађивању коефицијената, тако да однос најмање и највеће плате у основним и средњим школама и ученичким и студентским домовима буде 1 : 3, а у високом образовању 1 : 5. Постепена реализација наведеног ће отпочети почетком 2014.године.
7. Влада Републике Србије обезбедиће исплату јубиларних награда запосленима у просвети, из буџета јединица локалних самоуправа на територији Републике Србије, у складу са одредбама Закона о основама система образовања и васпитања. Јединице локалне самоуправе су у обавези да информацију о исплатама јубиларних награда запосленима у просвети достављају Министарству финансија и привреде. Реализацију ове тачке контролисаће Министарство финансија и привреде, на тај начин што ће на предлог Министарства просвете, науке и технолошког развоја, привремено обуставити пренос трансферних средстава односно припадајућег дела пореза на зарade јединици локалне самоуправе у износу неисплаћених јубиларних награда запосленима у основним и средњим школама.
7. За све запослене у просвети, Влада Републике Србије ће обезбедити исплату једнократне новогодишње, односно светосавске награде у износу од 4000 динара нето, кумулирано кроз децембарску зарadu у бруто износу, која ће се исплатити у јануару 2013. године.
8. Дуг за отпремнине за пензију запосленима са територије Војводине обезбедиће се до краја децембра 2012.године.

ЗА ВЛАДУ
мр Млађан Динкић,
министар финансија и привреде
проф. др Жарко Обрадовић,
министар просвете, науке и технолошког развоја

ЗА СИНДИКАТЕ ОБРАЗОВАЊА СРБИЈЕ
Бранислав Павловић,
председник СОС
др Томислав Живановић,
председник ГСПРС „Независност“
Драган Мајијевић,
председник УСПРС
Слободан Брајковић,
председник СрпС
проф др Гордана Бојковић,
председница СВОС

Last News: ПРОТОКОЛ ПОТПИСАЛИ ПРЕДШКОЛЦИ, ВИСОКОШКОЛЦИ И ЗДРАВСТВО

Представници синдиката предшколских установа потписали су у петак 23. новембра Протокол који предвиђа да Влада до краја ове године усвоји Уредбу, којом ће се обезбедити да сви запослени у предшколским установама Србије са истом стручном спремом имају исту плату.

Потписивање Протокола су најавили и представници Синдиката високог образовања Србије (СВОС), а раније сличан Протокол су парафирали синдикати радника у здравству.

Непотписивањем Протокола угрожене јубиларне награде, отпремнине за војвођанске просветне пензионере, светосавска награда за све, процес линеарне индексације коефицијената како би се плате вратиле у однос пре замрзавања 2008 (1:3 односно 1:5), пошто су преговарачи изгледа заборавили да се преговарање вештина могућег, а не „списак лењих жеља“ односно условљавање немогућим захтевима, које друга страна ни да хоће не може да реши.

NEZAKONITOSTI U BRISANJU ZAPOSLENOG SA LISTE ZA PREUZIMANJE

Piše: Tomislav Drvar*

Ovom Sindikatu obratilo se više njegovih članova koji su se našli na Listi za preuzimanje i koji su „odlukom“ načelnika Školske uprave brisani sa Liste. Stoga ukazujemo da je pravo na preuzimanje zaposlenih koji su ostali neraspoređeni ili imaju status zaposlenog sa nepunim radnim vremenom regulisano članom 131. Zakona o osnovama sisteme obrazovanja i vaspitanja. Odredbama članova 33-35. Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u osnovnim i srednjim školama i domovima učenika uređeni su kriterijumi i nadležni organi za sprovođenje postupka utvrđivanja „viškova“. Članom 62, st.3. tač.17. Zakona propisano je da direktor odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih.

Međutim, u praktičnoj primeni ovih odredaba dolazi do vrlo ozbiljne povrede prava ovih zaposlenih koja se ogleda u tome što su pojedine školske uprave dale sebi pravo da menjaju spiskove zaposlenih koje im dostave škole nakon sprovedenog postupka, odnosno, brišu sa njih zaposlene koji su prihvatili rad u drugim školama na određeno vreme (najčešće se radi o zameni odsutnog radnika) ili privremeno obavljanje drugih poslova za koje nisu stručni.

Školska uprava ni jednim propisom nije ovlašćena da odlučuje o pravima zaposlenih, a u ovim slučajevima se upravo radi o tome. O ovim stvarima je isključivo nadležan da odlučuje direktor škole koji je dužan da o promeni u statusu zaposlenih donese odluku i o njoj obavesti ŠU radi korigovanja Liste zaposlenih koji ostvaruju pravo na preuzimanje. Na nivou ŠU se samo utvrđuje Lista na osnovu prijava ustanova (čl. 131. st.2. Zakona) što znači da sama ŠU ne može zaposlenog ni uneti, niti brisati sa Liste. U slučaju nepravilnosti, ŠU može da ukaže direktoru ustanove na njih i da traži njihovo rešavanje. Sada se dešavaju situacije da škola zaposlenog unese u svoj spisak nakon sprovedenog postupka, što znači da je rešenje direktora o tome postalo konačno, a da ŠU tog zaposlenog briše sa spiska jer je zasnovao radni odnos na određeno vreme u drugoj ustanovi. Ovakvim postupkom su višestruko povređena prava zaposlenog.

Kao prvo, po pravilu, o tome da su brisani sa spiska, nisu ni na koji način informisani. To će saznati tek kada budu videli da negde postoji potreba za za-

pošljavanjem radnika na poslovima za koje ispunjavaju uslove pa budu tražili da se primeni postupak preuzimanja (to se dešava najčešće kada škola raspiše konkurs, iako za to ne postoje uslovi jer ima zaposlenih koji ispunjavaju uslove za preuzimanje), pa tada saznaju da nisu na spisku za preuzimanje. Ovim zaposlenima je nenadležni organ, to jest ŠU, oduzela pravo na zaštitu svog povredeno prava jer se o ovome ne donosi nikakva odluka, niti se zaposleni o njoj obaveštava. U situaciji kada je nezakonito raspisan konkurs za zasnivanje radnog odnosa na neodređeno vreme, zaposleni koji je oštećen jer nije na Listi, upada u problem koga da tuži radi zaštite svog prava? Škola je donela konačno rešenje i stavila ga na spisak pa u njenom postupku nema propusta, u ŠU zaposleni nije u radnom odnosu pa je pitanje da li može da tuži ŠU zbog nezakonitog postupka? Verovatno može, ali je to na dugom štapu.

Kao drugo, zaposleni koji je u radnom odnosu na neodređeno vreme, a ostao je neraspoređen ili sa nepunim radnim vremenom, ne može biti brisan sa Liste kada prihvati rad na određeno vreme u drugoj ustanovi ili privremeno prihvati poslove za koje nije stručan. Odredbom člana 131. Zakona štiti se pravo zaposlenoga na neodređeno vreme koji je ostao neraspoređen ili sa nepunim radnim vremenom da zasnjuje radni odnos na neodređeno vreme u drugoj ustanovi u trajanju koje je imao pre nego što je postao „višak“. Znači, takav zaposleni se prioritarno zapošljava, ima prednost u zapošljavanju u odnosu na ostala nezaposlena lica koja nisu bila u radnom odnosu u ustanovama obrazovanja. „Kvalitet“ zasnovanog radnog odnosa preuzimanjem mora biti identičan onome kojeg je zaposleni imao kada je postao „višak“, kako u pogledu trajanja, tako i u pogledu rada na neodređeno vreme. Prema tome, zaposleni koji zasnjuje radni odnos kao „višak“ na određeno vreme ili privremeno obavlja poslove za koje nije stručan, nije doveden na isti nivo prava koje je imao i ne može biti iz ovog razloga brisan sa Liste. Zašto? Zato što se u međuvremenu može pojaviti konkurs za zasnivanje radnog odnosa na neodređeno vreme na poslovima za koje ispunjava uslove i on neće biti preuzet jer nije na Listi za preuzimanje, a po konkursu može biti primljen neko drugi. On će ostati da radi na određeno vreme, a nezaposleni koji ne radi u ustanovi obrazovanja će zasnovati radni odnos na neodređeno vreme.

Nažalost, ovo se često koristi da bi se izbeglo preuzimanje i zasnovao radni odnos sa nezaposlenim licem koji je po volji onih koji o tome odlučuju.

*pravni savetnik NSPRV

NI „J“ OD JAVNOG SEKTORA

Piše: Vladimir Milutinović*

Kod nas u obrazovanju radi oko 1,97 odsto od ukupne populacije, dok je evropski prosek 3,46 procenata. I u zdravstvu je zaposleno manje od dva odsto stanovništva, dok je evropski prosek (sa socijalnom zaštitom) 4,74 odsto.

U Srbiji se o javnom sektoru obično govori da je prevelik, da u njemu ima mnogo ljudi koji ne rade ništa i da bi trebalo otpustiti hiljade radnika kako bi se sve dovelo do evropskih standarda. Pri tome se uzima kao argument veliki procenat zaposlenih u ovom sektoru u odnosu na ukupan broj zaposlenih. Ali, ovaj način merenja javnog sektora nije jedini moguć. Javni sektor – bolnice, škole i državna uprava – ne pružaju svoje usluge samo zaposlenima, već i mladima, nezaposlenima i penzionerima.

Kada se broj zaposlenih u našem javnom sektoru uporedi sa ukupnom populacijom dobija se sasvim drugačija slika od one koja postoji u velikom delu javnosti. Na primer, kod nas u obrazovanju radi oko 140.500 ljudi, što je 1,97 odsto od ukupne populacije, dok je evropski prosek 3,46 odsto. A procenat u Švajcarskoj je 5,18 odsto. To znači da prema evropskim standardima mi imamo manjak zaposlenih u obrazovanju u odnosu na optimalne potrebe društva. Slično je i u drugim oblastima. Zaposlenih u zdravstvu takođe ima oko 140.000 što opet čini nešto manje od dva odsto ukupne populacije, dok je evropski prosek, ako se zdravstvu

pridodaju i zaposleni u socijalnoj zaštiti, 4,74 odsto. Ni naša ukupna javna potrošnja nije srazmerno velika: u Srbiji je to oko 45 odsto BDP-a, dok je evropski prosek 48,5 odsto.

Naš javni sektor, dakle, nije uopšte velik. On se samo čini velik zbog toga što imamo malo zaposlenih. Navodno veliki javni sektor obično se tumači kao posledica socijalističkog nasleđa, pa se postavlja pitanje da li je socijalizam umešao prste i u pojavu velike nezaposlenosti. Velika nezaposlenost izgleda najviše ima veze sa osobom „A“, koju bismo mogli opisati kao biznismena koji je kupio društveno preduzeće, vremenom otpustio veliki deo radnika ili sve radnike i sada rasprodaje zemljište na kome je fabrika bila. Ova osoba „A“ se nije pojavila u vreme socijalizma, pa bi se bolje mogla označiti slovom T(ajkun), koji predstavlja fenomen koji se pojavio u tranziciji. I to u tranziciji koja je bila takva kakva je bila zbog neoliberalizma, specifične ideologije tranzicije, istog onog neoliberalizma koji zahteva bolne rezove u javnom sektoru, a od koga, prema većini naših ekonomista, nema ni „n“ kod nas. Dakle, veličina javnog sektora kod nas nije neki zaostatak socijalizma, u kome je sve bilo javno, jer je sada taj javni sektor skroman, a skroman je zahvaljujući tranziciji tokom koje smo u negativnom smislu prešli evropske zemlje i sada imamo manji javni sektor od njihovog.

Neko može da kaže da je to zato što su to bogatije zemlje, pa mogu sebi da priušte više profesora

i lekara, dok mi to ne možemo. Međutim, ovde je prvenstveno bilo reči o tome koliki javni sektor je potreban, a ne da li mi imamo dovoljno para za njega. Inače, isti ekonomisti koji zahtevaju da se prave rezovi u javnom sektoru, „sektor“ korupcije, naduvanih javnih nabavki i monopola obično ostavljaju netaknutim, bilo pod izgovorom da su sredstva koja se tu mogu uštedeti beznačajna, bilo pod implicitnom sugestijom da je korupcija neiskorenjiva. Tu bi se mogla predložiti sasvim suprotna politika. Ma kako da bi uštede u ovim oblastima mogle biti male, a po svojoj prilici one to nisu, trebalo bi ipak probati sa ovim „simboličkim“ merama, jer bi sređivanje javne sfere u ovom smislu posredno pomoglo sređivanju stanja i poboljšanjima i u drugim oblastima.

Problem s našim javnim sektorom nije u tome što je prevelik nego u tome što je u poslovno lošem stanju. Iako su sredstva za njegovo poboljšanje sada limitirana, potrebno je da se ovo stanje popravlja, a to se sigurno neće popraviti bolnim rezovima. Ako bismo otpustili 200.000 ljudi u javnom sektoru i praktično ga prepovolili, ne bismo postigli bilo kakve uštede, već bi samo nivo javnih usluga spustili na nivo najnerazvijenijih zemalja u svetu, udaljivši se daleko od standarda EU. Poboljšanje neće doći ako sa „realnog“ sektora skinemo nepotrebni javni sektor, kako u skladu sa ko zna kojom 19-vekovnom ekonomskom teorijom govore današnji neoliberali, nego kada shvatimo da su javni i privatni sektor međuzavisni i da kvalitet jednog povlači kvalitet drugog.

Ako u to ne verujete, pitajte, na primer, Švajcarce.

*urednik sajta filozofijainfo.com

ОБЕЛЕЖЕНО 200 ГОДИНА СРПСКЕ УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ У СЕНТАНДРЕЈИ

Године 1812. Урош Несторовић, филозоф и правник, основао је у Сентандреји Препарандију - Српску учитељску школу чији је званичан назив био Краљевски педагогијум народа илирског. Урош Несторовић, рођен у Будиму 1810. Године, именован је за врховног инспектора свих православних школа у Хабсбуршкој монархији и добио је задатак да изврши њихову реформу. После инспекцијског путовања децембра 1810. године поднео је извештај цару Францу Првом у којем је између осталог затражио отварање српске и румунске учитељске школе. Српска учитељска школа отворена је у Сентандреји, а румунска у Араду. Рад српске Препарандије у Сентандреји 1815. године продужен је за две године, а 1816. године школа је премештена у Сомбор, тако да Сомборска учитељска школа наставља традиције Српске учитељске школе у Сентандреји.

улица подсетиле су ме на Сремске Карловце, који су негде 400 километара одавде. Све то заједно ме је подсетило на наше сународнике, који су својим радом, знањем, умећем оставили овај печат, на који сам јако поносан. „Два века постојања је јако леп јубилеј, а често се таквим обележавају годишњице битака или старих здања, али данас обележавамо два века српског просветитељства, као реком људи који су једни другима преносили знање и умеће“ рекао је Славниша Грујић. „Један уман човек, какав је био Урош Несторовић, симболички речено пред собом је имао отворену књигу у којој је свако име стварало историју, која се памти и преноси. Због тих људи овај јубилеј је битан и вредан сећања, о којима ћемо опет причати за четири године када Учитељска школа у Сомбору

буде обележавала својих 200 година постојања, постојања људи, науке и просвећења“, рекао је Грујић.

Свечани програм обележавања 200 годишњице Препарандије, организован је у самој згради Препарандије, која је ту почела са радом, а у сарадњи Српског института, Епархије будимске, Педагошког факултета у Сомбору, Српског педагошког центра у Мађарској и српских мањинских самоуправа у Будимпешти. Тим поводом, два века након оснивања прве Српске учитељске школе, потпредседник Владе АП Војводине и покрајински секретар за културу и јавно информисање Славниша Грујић говорио је на данашњој свечаности. У име Владе АП Војводине и покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање желим да вас поздравим и честитам на веома значајном јубилеју. Хоџајући по калдрми сентандрејских

ру буде обележавала својих 200 година постојања, постојања људи, науке и просвећења“, рекао је Грујић. Епископ будимски Лукијан је у свом обраћању истакао и подсетио да је на овом месту засађено и овде је изникло зрно просветитељства, које ће се годинама потом ширити на све друге стране Европе. Програм се састојао од стручног округлог стола и свечане академије. Беседа на академији посвећена је оснивању прве Српске учитељске школе и друштвеној улози српског народног учитеља. У оквиру округлог стола промовисана је књига Милана Степановића „Василије Ковачић: Беседа о добровољним прилозима“. На свечаној манифестацији говорио је и градоначелник Сентандреје Ференц Тиц, директор српског позоришта у Мађарској Милан Рус, као и бројни други гости.

СРПС УСКОРО НАЈБРОЈНИЈИ СИНДИКАТ У СРБИЈИ У Војводини и Београду то је одавно

У синдикалној јавности често пута се воде разговори о томе који је синдикат већи, а често и будући чланови бројност гранског синдиката и/или централе, узимају као одлучујућу приликом потписивања приступнице неког синдиката. Иако је за аутора овог текста много важније шта то синдикат ради за члана(ове) и друге запослене, јасно је да већина воли да се сакрије „под кишобран“ оног ко је највећи, иако су дубоко свесни да им то и неће донети бољу заштиту радно-правних и материјално-социјалних права. Популизам, у овом случају синдикални, има ефекат као и партијски популизам када се јавност често одлучује за оно што би волела да чује, а не за оно што је и истина, могуће и реално. Ипак, на дужи стазе, када маске падну види се ко је на прави начин штитио интерес струке и својих чланова, а ко је „просипао“ синдикалну демагогију.

Сетимо се само приче око прошлогодишњег штрајка, који је у првој фази донео позитиван резултат и условио одлазак министарке финансија са свог места. Нажалост, појединци из реда синдиката, на синдикалној сцени од миља званог „забуњивачи“, успели су да пољуљају поверење једног дела просветне јавности да је могуће постићи нешто више од онога што је већ стављено на папир и наставили су бесмислени штрајк који је преполовио пре тога утврђену повишицу и довео до, по први пут, неисплаћивања зарада запосленим у штрајку, уз, наравно, обавезу надокнаде пропуштеног градива. Сем тога, потписан је Споразум, који је поништио претходни Протокол и који је анексиран папиром на коме ништа није ни било и који је био медијска промоција потписника. Нажалост, у свему томе суделовао је један део и нашег Синдиката, као и један део запослених у просвети који нису ни у једном синдикату. Разочарење које

је уследило довело је до тога да је почела бежанија из реда забуњивача у друге синдикате. Један од оснивача тог синдиката – СПРВ је након вишемесечних преговора одлучио да се придружи Синдикату радника у просвети Србије и о томе са нашим синдикатом потписао Споразум, 03.07. ове године. У међувремену су Унију (до сад сте сасвим извесно дешифровали на кога се синоним „забуњивачи“ односи) су напустили и Форум београдских гимназија и Форум београдских средњих стручних школа, те је тако тај синдикат, који је, бавећи се популизмом, у једном моменту доживео прави бум прилива чланства, након више потпуно бесмислених и антисиндикалних потеза доживе да чланови масовно напуштају тај синдикат. Тако су га, као правило, напустили готово сви оснивачи - први међу њима је био Форум београдских основних школа, који је наставио да делује сам, ван било које гранске централе.

За 20. октобар заказана је Скупштина Форуму београдских гимназија који је такође претходних месеци у преговорима са СрпС-ом одлучио да се придружи нашем синдикату. Очекујемо да Скупштина потврди ову одлуку, као што су то, уосталом учиниле и њихове колеге из СПРВ.

Остаје да се види да ли ће овим интеграцијама синдикална сцена у делатности просвете бити ојачана или ће то само бити механичко повећање чланства које је због незадовољства руководством Уније прешло у други синдикат, а да би председницима школског синдиката и самом синдикату обезбедило права која припадају синдикатима из утврђене репрезентативности – у оном најбаналнијем случају оних чувених 12%, а у оном суштинском погледу – тарифни (преговарачки) суверенитет и наравно активно учешће у социјалном дијалогу и колективном преговарању.

ИЗБОР СТРУЧНОГ ТИМА ЗА РЕФОРМУ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА

Министарство просвете објавило је Јавни позив за избор чланова стручног тима за реформу високог образовања у Републици Србији. Стручни тим за реформу високог образовања у Републици Србији има задатак да разматра и прати стање спровођења Болоњског и Лисабонског процеса у реформи образовања, даје иницијативе и предлаже конкретне мере и акције, припрема анализе, извештаје и друге материјале, остварује сарадњу са институцијама на свим нивоима образовања и неакадемским сектором, промовише постигнуте резултате у спровођењу Болоњског и Лисабонског процеса у области високог образовања у Србији, итд. Кандидати за чланове Стручног тима могу бити наставни-

ци, сарадници и студенти високошколских установа, као и лица ангажована у извођењу наставе и истакнути појединци који имају искуство и значајне референце из области реформе високог образовања. Кандидати за чланове Стручног тима се могу пријавити у року од 20 дана од дана објављивања Јавног позива. Пријава кандидата за чланове Стручног тима доставља се у електронском облику на e-mail адресу olivera.kasalica@mpn.gov.rs са копијом на office@tempus.ac.rs или у штампаном облику, на адресу Министарства просвете, науке и технолошког развоја, уз назнаку „Пријава за члана Стручног тима“ 11000 Београд, Немањина 22-26.

PLATE U VOJVODINI PALE ISPOD 40.000 DINARA

Najveće zarade u Beogradskom regionu

Prosečna zarada isplaćena u septembru 2012. godine u Republici Srbiji iznosi 55903 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u avgustu 2012. godine, nominalno je manja za 4,4%, a realno je manja za 6,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u septembru 2012.

Period septembar 2012/septembar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u septembru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u septembru 2011. godine, nominalno je veća za 3,8%, a realno je manja za 5,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u septembru 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u septembru 2011. godine, nominalno je veća za 3,9%, a realno je manja za 5,8%.

godine u Republici Srbiji iznosi 40.258 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2012. godine, nominalno je manja za 4,4%, a realno je manja za 6,5%. Gotovo da nema stavke u kućnom budžetu koja od početka jeseni nije poskupela a plate padaju li padaju. Zaposleni Vojvodani, tačnije oni koji su primili platu, u septembru

Period januar-septembar 2012/januar-septembar 2011.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar-septembar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar-septembar 2011. godine, nominalno je veća za 8,9%, a realno je veća za 3,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar-septembar 2012. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar-septembar 2011. godine, nominalno je veća za 9,0%, a realno je veća za 3,2%.

su zaradili manje nego u avgustu, julu... Prošlog meseca, naime, kući su odneli kovertu tanje od avgustovskih u koje je stalo 39.613 dinara. Prema poslednjem merenju zvanične statistike, toliko su iznosile septembarske prosečne isplaćene zarade u regionu Vojvodine, bez poreza i doprinosa. To je ponovo manje od proseka Srbije, koji je za prošli mesec iznosio 40.258 dinara, a manje je i od vojevodačke avgustovske zarade od 40.979 dinara.

Prema podacima Zavoda za statistiku, samo je region Beograda, gde su u septembru isplaćene prosečne zarade od 48.827 dinara, bio iznad srpskog proseka. Pored Vojvodine, manje od 40.258 dinara zaradili su oni koji su dobili

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	IX 2012	I-IX 2012	IX 2012	I-IX 2012
Ukupno	55903	56373	40258	40629
Poljopoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	48591	49014	34979	35346
Rudarstvo	83295	88603	59207	63072
Prerađivačka industrija	48223	48384	34950	35141
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	82612	97851	58854	69499
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	52628	52081	37861	37486
Gradevinarstvo	46208	47896	33263	34519
Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila	41370	42010	30145	30646
Saobraćaj i skladištenje	59581	59701	42988	43146
Usluge smeštaja i ishrane	31882	30830	23195	22496
Informisanje i komunikacije	75434	81497	54086	58074
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	105003	104190	75798	75369
Poslovanje nekretninama	58886	61527	42005	44097
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	76217	77136	55430	56325
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	45179	42708	32594	30821
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	68947	70034	49184	49989
Obrazovanje	57617	56330	41251	40359
Zdravstvena i socijalna zaštita	57803	55587	41456	39903
Umetnost, zabava i rekreacija	51600	53088	37145	38250
Ostale uslužne delatnosti	39963	38963	29112	28355

plate u regionu Šumadija i zapadna Srbija (34.852 dinara) i regionu Južna i istočna Srbija (34.972). Podsetimo, u septembru prošle godine prosečna isplaćena zarada za celu Srbiju, bez poreza i doprinosa, bila je 38.763 dinara, dok su Vojvodani tog meseca odneli kovertu sa 36.895 dinara.

Prema najnovijoj statistici najveće su prosečne zarade u Beogradskom regionu, i to u Lazarevcu – 60.071 dinar, bez poreza i doprinosa, na Novom Beogradu – 57.149, u opštini Stari Grad – 55.675 dinara... Nijedna vojevodačka opština nije dostigla taj nivo. Najveće plate u Vojvodini su u Južnobačkom okrugu, gde je u septembru isplaćen prosek od 42.722 dinara. Novosađani su zaradili 45.123 dinara, a najveće vojevodačke plate su imali Pančevci – 46.520 dinara i Vrščani – 46.209 dinara.

JAVNI SEKTOR: OKO EVROPSKOG PROSEKA

U javnom sektoru 7,6 odsto ukupne populacije • Produktivnost kao u EU

Kada se broj zaposlenih u našem javnom sektoru uporedi sa ukupnom populacijom dobija se sasvim drugačija slika od one koja postoji u velikom delu javnosti. Posmatrajući broj zaposlenih u ukupnom javnom sektoru Srbije, bez javnih preduzeća, kao deo ukupne populacije, dolazimo do podatka od 6,2 odsto. Ako dodamo javna preduzeća onda je to 7,6 odsto. Zemlje regiona, poput Hrvatske ili Crne Gore, imaju jedan procentni poen viši udeo zaposlenih u javnom sektoru u ukupnom stanovništvu, a Slovenija za dva. Velika Britanija, računajući i javna preduzeća, ima 9,4 odsto zaposlenih u javnom sektoru u ukupnoj populaciji, Kanada 10,7, od toga 2,5 odsto u zdravstvu, Nemačka 6,2, Poljska 9,2 odsto.

U Srbiji u obrazovanju radi oko 140.000 ljudi, što je 1,95 odsto ukupne populacije, dok je evropski prosek 3,46 odsto. U Belgiji je u sektoru obrazovanja zaposleno 3,5 odsto ukupne populacije, u Mađarskoj 2,6, u Poljskoj 3,1, u Češkoj 2,7, u Sloveniji 3,1, u Grčkoj tri, u Nemačkoj 2,9, u Britaniji 4,9, a u Rumuniji 2,1 odsto.

Ako se veličina našeg javnog sektora posmatra kroz broj zaposlenih u njemu u odnosu na ukupan broj stanovnika onda je njihov udeo skroman, među najmanjim u Evropi. Naravno, mnogi će potegnuti tezu da s našim bruto domaćim proizvodom ne možemo da finansiramo toliki javni sektor. I to je neosporna činjenica.

Druga često pominjana teza je da je produktivnost radnika u našem javnom sektoru niska u poređenju sa zapadom Starog kontinenta. Međutim, poznato je da u uslužnim delatnostima, koje mahom čine javni sektor, nema drastične razlike u produktivnosti između zemalja slične kulturološke matrice. Na primer lekar opšte prakse u Nemačkoj ne može da ima mnogo veću produktivnost od onog u Srbiji, a sličan je slučaj sa većim delom poslova u administraciji ili školstvu.

Čak i da je razlika u produktivnosti značajna, to bi samo impliciralo da je potrebno zaposliti više ljudi u javnom sektoru, a manje ih plaćati. Nažalost, ovo drugo je slučaj, jer su zaposleni u našem školstvu, zdravstvu, vojsci, administraciji plaćeni oko pet puta manje nego njihove kolege na zapadu kontinenta. Ni teza o tome da je jedino kod nas više plaćen rad u javnom sektoru nego u privatnom apsolutno ne stoji. Praktično sve zemlje zapada imaju istu

INFLACIJA 12,9 ODSTO

Indeks potrošačkih cena 2,8 na mesečnom nivou

Indeksi potrošačkih cena (inflacija) se definišu kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u oktobru 2012. godine, u odnosu na septembar 2012. godine, u proseku su povećane za 2,8%. Potrošačke cene u oktobru 2012. godine, u odnosu na isti mesec 2011. godine, povećane su za 12,9%, dok su u odnosu na decembar 2011. godine povećane za 12,7%.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje u oktobru 2012. godine, u odnosu na prethodni mesec, najveći rast cena zabeležen je u grupama Alkoholna pića i duvan (11,1%), Rekreacija i kultura (4,3%), Hrana i bezalkoholna pića (3,1%), Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva (2,2%), Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana (1,9%), Komunikacije i Odeća i obuća (za po 1,5%) i Restorani i hoteli (1,1%).

Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Inflacija (merena Indeksima potrošačkih cena)												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Godišnja stopa												
2011	11,2	12,6	14,1	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5	9,3	8,7	8,1	7,0
2012	5,6	4,9	3,2	2,7	3,9	5,5	6,1	7,9	10,3	12,9	-	-
Mesečna stopa												
2011	1,4	1,5	2,6	1,1	0,4	-0,3	-0,5	0,0	0,2	0,4	0,9	-0,7
2012	0,1	0,8	1,1	0,6	1,4	1,1	0,1	1,6	2,3	2,8	-	-

situaciju. Javni sektor ima u proseku veće zarade, ali se to naravno objašnjava višim prosečnim kvalifikacijama zaposlenih, što je i u Srbiji slučaj.

Javni sektor Srbije posmatrajući udeo javne potrošnje u BDP-u je oko evropskog proseka. Uvidom u predlog konsolidovanih budžetskih rashoda za 2013. godine vidi se da taj trošak čini 49,5 odsto BDP-a, ali se realnim obračunom domaćeg BDP-a (koji je po Fiskalnom savetu i MMF-u malo potcenjen) dolazimo do 47,8 odsto rashoda javnog sektora u BDP-u tokom 2012.

ИЗБОР ДИРЕКТОРА УСТАНОВЕ

Питање: Да ли је законита одлука о избору директора предшколске установе коју је донео управни одбор којем је истекао мандат а скупштина општине није именовала нови управни одбор?

Одговор: Одредбом члана 54. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописано је да чланови органа управљања установе именује и разрешава скупштина јединице локалне самоуправе. Одредбом члана 55. и 56. истог закона прописано је, између осталог, да мандат органа управљања траје четири године, односно да министар именује привремени орган управљања установе ако га не именује јединица локалне самоуправе до истека мандата претходно именованим члановима органа управљања. Одредбом члана 57. став 1. тачка 6) истог закона прописано је да орган управљања установе расписује конкурс и бира директора. У конкретном случају, ако јединица локалне самоуправе није именовала нови, нити је министар именовано привремени орган управљања, орган управљања коме је истекао мандат може да спроведе поступак избора директора, односно обавља послове из своје надлежности у складу са чланом 57. Закона. У том периоду донете одлуке јесу легитимне, чиме се обезбеђује континуитет у раду органа управљања у случају када јединица локалне самоуправе благовремено не именује управни одбор. (*Мишљење Министарства просвете, бр. 119-01-90/2010-07 од 26. фебруара 2010*)

УГОВОР О СТРУЧНОМ ОСПОСОБЉАВАЊУ И УСАВРШАВАЊУ

Питање: Са којим лицима се може закључити уговор о стручном оспособљавању и усавршавању?

Одговор: Према одредби члана 201. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05 и 54/09), уговор о стручном оспособљавању и усавршавању може да се закључи са две категорије лица:

- 1) са незапосленим лицем ради обављања приправничког стажа и полагања стручног испита, кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самостални рад у струци;
- 2) са лицем које жели да се стручно усавршава и стекне посебна знања и способности за рад у својој струци, односно да обави специјализацију, за време утврђено програмом усавршавања, односно специјализације.

У првом случају ради се о лицу које ће стицати приправнички стаж код послодавца без заснивања радног односа. Поменути стаж може стицати само незапослено лице које може бити приправник (лице са високом, вишом или средњом стручном спремом које се оспособљава за самосталан рад у својој струци). Трајање приправничког стажа утврђује се зависно од стручне спреме незапосленог лица, при чему треба имати у виду да поменути стаж не може бити дужи од годину дана, ако законом није друкчије одређено. Оспособљавање за самосталан рад у струци и начин и време полагања стручног испита утврђују се општим актом послодавца (ако и за приправнике који су у радном односу). Овакво оспособљавање могуће је само када је обављање приправничког стажа и полагање стручног испита законом, односно правилником о организацији и систематизацији послова предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци. У другом случају не ради се о стручном оспособљавању, већ о стручном усавршавању. За разлику од претходног случаја, усавршавати се може свако лице, како оно које је незапослено тако и оно које је запослено. Стручно усавршавање има два вида: стицање посебних знања и способности за рад у својој струци (продубљивање знања и способности које има одређено лице) и обављање специјализације (стицање одговарајућих знања и способности у ужој области струке одређеног лица, на основу чега оно стиче звање специјалисте). Стручно усавршавање траје онолико времена колико је утврђено програмом усавршавања, односно специјализације.

Права, обавезе и одговорности лица које се прима на стручно оспособљавање и усавршавање утврђују се уговором. Рад који се обавља ради стручног оспособљавања и усавршавања јесте рад ван радног односа и, по правилу, јесте рад без накнаде, јер лице које тај рад обавља има интерес за стицање одређених знања и способности и оспособљавање за самосталан рад у својој струци. Међутим, Закон о раду је, одредбом члана 201. став 1, предвидео могућност да послодавац може лицу са којим је закључио уговор ради стицања приправничког стажа и полагања стручног испита, односно стручног усавршавања и стицања посебних знања и способности за рад у својој струци или обављања специјализације, обезбедити новчану накнаду и друга права, у складу са законом, општим актом или уговором о стручном оспособљавању и усавршавању. Ова новчана накнада, с обзиром на то да не произлази из уговора о раду већ из уго-

вора о стручном оспособљавању и усавршавању, не сматра се зарадом у смислу закона.

Уговор о стручном оспособљавању и усавршавању закључује се обавезно у писменој форми, која је услов његове пуноважности.

РАДНОПРАВНИ СТАТУС ПРИПРАВНИКА У СЛУЧАЈУ ИСТЕКА РОКА ЗА ПОЛАГАЊЕ ИСПИТА ЗА ЛИЦЕНЦУ

Питање: Да ли приправнику који је благовремено пријављен за полагање испита за лиценцу, али испит није положио у законском року због тога што није позван на полагање, престаје радни однос?

Одговор: Чланом 123. став 8. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09) прописано је да приправник који савлада програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника има право на полагање испита за лиценцу после навршене годину дана рада.

Правилником о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, бр. 22/05 и 51/08) уређена су сва питања везана за поступак стицања дозволе за рад, лиценце наставника, васпитача и стручних сарадника. У том смислу на основу одредбе члана 15. став 1. Правилника, прописано је да установа подноси захтев Министарству за одобравање полагања испита за лиценцу после истека приправничког стажа и савладаног програма, уз сагласност приправника.

Одељење за полагање испита за лиценцу, директоре и секретаре установа организује и спроводи полагање испита за лиценцу током школске године, а динамика позивања кандидата за полагање испита за лиценцу зависи од потпуности документације коју установа доставља приликом подношења захтева за одобравање полагања испита за лиценцу, као и од чињенице да ли се за кандидата организује претходна усмена провера знања из предмета педагогија и психологија, у складу са чланом 12. став 4. Правилника. Према томе, захтев за полагање испита за лиценцу сматра се уредним када установа за кандидата достави потпуну документацију у складу са чланом 15. Правилника.

Имајући у виду све наведено, мишљења смо да запосленим који су у радном односу на неодређено време и испуњавају законске услове за полагање испита за лиценцу, а који су у законом прописаном року пријављени ради полагања испита за лиценцу, али га још нису положили, на основу чињенице да су благовремено пријављени, не би могао престати радни однос. Такође, запосленим у радном односу на одређено време који испуне услов за полагање испита за лиценцу и пријављени су ради полагања наведеног испита у законском року, и у време када су били у радном односу, али нису позвани на полагање до истека рада на одређено време, престаје радни однос истеклом временом на које су примљени, с тим што имају право да положе испит за лиценцу. (*Мишљење Министарства просвете, бр. 152-00-02013/2010-13 од 7. октобра 2010*)

ПРЕДМЕТНА НАСТАВА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА

Питање: Постоји ли сметња да се настава физичког васпитања изводи као предметна настава у III и IV разреду?

Одговор: Одредбом члана 25. став 2. Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 66/94-УС, 22/02, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон, 58/04, 62/04-др. закон, 79/05 и 101/05-др. закон) прописано је да се за ученике III и IV разреда предметна настава може да организује из највише два од три следећа предмета: ликовна култура, музичка култура и физичко васпитање. Одлуке о избору предмета из става 2. овог члана доноси директор школе, по прибављеном мишљењу наставничког већа.

Према томе, нема изричите законске сметње да у поступку организовања остваривања програма образовања и васпитања директор школе, по прибављеном мишљењу наставничког већа, донесе одлуку да се предметна настава изводи у III и IV разреду, у складу са законом и одговарајућим упутствима у погледу финансирања.

Напомињемо да сагласно одредби члана 137. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11) директор решењем утврђује статус наставника, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима (допунски, додатни, индивидуализовани, припремни рад и друге облике рада у складу са посебним законом) (*Мишљење Министарства просвете и науке, број 610-00-370/2012-07 од 5. јула 2012*)

BOLJE RADIMO UZ FOTOGRAFIJE KUĆIĆA I MAČIĆA

Nova studija sa Hirošima univerziteta otkrila je da ljudi obavljaju više poslova brže i preciznije posle gledanja fotografija slatkih kućića i mačića. „Gledanje slatkih fotografija kuća i maca ne samo da poboljšava rezultate već pojačava pažnju na zadacima koji zahtevaju veću koncentraciju”, zaključuju istraživači. Prošli eksperimenti zaključili su da ljudi obavljaju bolje posao igrajući igricu Operation posle gledanja ovih fotografija. Istraživači su pretpostavili da fotografije dopadljivih kuća i maca „šteluju” ljude da budu pažljiviji zato što mladunci sugerišu ranjivost. „Percepcija nečeg slatkog aktivira ideju delikatnog i krhkog”, kaže Geri Šerman sa Harvard Kenedi Univerziteta kao jedan od autora nešto starijeg istraživanja. Stoga je sasvim opravdano kačiti fotografije zaspale kuće na radnom mestu. „Kada bi ljudi žele da se okruže dopadljivim fotografijama na poslu, ne bi trebalo da ih obeshrabrujete”, dodaje Šerman.

PRETVORIO STARI AVION U OBDANIŠTE

Jedan vaspitač u gruzijskom gradu Rustavi pronašao je neobičan način da zabavi decu, a da ih pritom nečemu i nauči - pretvorio je stari avion u obdanište. Gari Šapidsje je od gruzijskog vazduhoplovstva kupio stari, ali ispravan Jakovljevič Jak-42 i opremio ga nastavnim učilima i igračkama. Pilotsku kabinu je ostavio netaknutu kako bi instrumenti mogli da posluže kao sredstvo za igru. „Moja ideja je bila da stvorim vrtić u koji će deca rado da dolaze”, kazao je Šapidsje. „Deci je ponekad teško da se naviknu na obdanište. Odlučili smo da im u tome pomognemo time što ćemo ga učiniti zabavnim”, objasnio je on. U kokpitu malog aviona iz sovjetskog doba ima oko 1.500 dugmića sa kojima deca mogu da se igraju do mile volje, imitirajući prave pilote dok upravljaju letilicom, kazao je domišljati vaspitač, navodeći da deca dolaze u avion-obdanište sa zadovoljstvom i plaču kada roditelji dođu po njih.

LJUBITELJI PARADAJZA IMAJU MANJE ŠANSE ZA ŠLOG

Muškarci koji češće jedu paradajz imaju manje šanse za moždani udar, pokazalo je finsko istraživanje prema kome su tokom desetak godina muškarci s relativno visokim nivoom antioksidansa likopena imali 55 odsto manje šanse za moždani udar. Portal Vitamini prenosi da je za većinu ljudi paradajz najvažniji izvor likopena u ishrani koji povrću poput paradajza, paprika i lubenica daje crvenu boju. Rezultati istraživanja koje je obuhvatilo oko stotinu muškaraca starih između 46 i 55 godina objavljene su u časopisu „Neurology” i potvrdili su da je likopen snažni antioksidans. Vođa istraživanja Jouni Karpi s istočnofinskog univerziteta u Kuopiju da likopen pomaže zaštitu ćelija u organizmu od oštećenja koja mogu da vode u bolest. Laboratorijska istraživanja pokazuju i da bi likopen mogao igrati važnu ulogu u borbi protiv infekcije i začepljenja krvnih sudova i da bi u tome mogao biti uspešniji od drugih antioksidansa.

TINEJDŽER NAPRAVIO HIT APLIKACIJU ZA AJFON

Aplikacija za čitanje vesti na ajfonima, koju je napravio londonski srednjoškolar, našla se na 9. mestu Eplovog sajta za distribuciju aplikacija „App Store” i to samo samo dva sata pošto je lansirana u SAD. Kako piše britanski javni servis Bi-Bi-Si (BBC), u aplikaciju za čitanje vesti „Samli” (Summly), koju je napravio 17-ogodišnji Nik Daloizjo (D'aloisio) iz Londona, investitori su uložili više od milion dolara. Među značajnim ličnostima koje su je podržale su engleski glumac Stiven Fraj, direktorka Teh Sitija Džoana Šilds i medijski mogul Rupert Merdok. Iako su neki kritičari rekli da je „konfuzna”, korisnici su joj u proseku dali četiri od pet zvezdica. Aplikacija „Samli”, koja se može skinuti besplatno, koristi algoritme za sažimanje vesti objavljenih na internetu, a korisnici mogu da izaberu one koje ih zanimaju i pročitaju ih u celini. Daloizjov dugoročni plan je da korisnicima naplaćuje čitanje pojedinih celih članaka, po niskoj ceni.

STIPENDIJE DEVICAMA

Vlasti jednog grada u Sjevernoj Karolini nude petogodišnju stipendiju devojkama koje obećaju da će sačuvati svoju nevinost do kraja univerzitetskih studija. Cilj ove neobične odluke je da se smanji broj tinejdžerskih trudnoća, kazao je jedan od zvaničnika južnog grada Bo, dodajući da će timovi ženskih lekara biti zaduženi da potvrde nevinost kandidatkinja. Akcija je, međutim, naišla na kritike određenog broja roditelja kao i organizacija za zaštitu ženskih i građanskih prava koje smatraju da se time „krše ljudska prava devojaka” i da to „nije pravi način da se skrene pažnja na problem tinejdžerske trudnoće”.

Gradski oci ističu da njihova ponuda ima dvostruku prednost – „ne samo da će ovom metodom biti iskorenjen problem maloletničke trudnoće već će povećati broj obrazovanih žena u zemlji”. Oni su uvereni da će, ukoliko se akcija pokaže uspešnom, njihov primer slediti i drugi gradovi. Do ove odluke uprava grada Bo došla je nakon izveštaja o zabrinjavajućem porastu broja tinejdžerskih trudnoća i abortusa. U ministarstvu za socijalno staranje navode da je od januara do septembra ove godine zabeleženo 500 slučajeva trudnoće među maloletnicama samo u jednoj oblasti.

VIŠE SNA, BOLJI USPEH U ŠKOLI

Podaci američkih naučnika sugerišu da su u školi uspešniji tinejdžeri koji spavaju prosečno osam i više sati tokom noći. Novi rezultati zasnovani su na praćenju 1.724 ispitanika, a njihov uspeh u školi je proveravan uz pomoć standardnih testova. Istraživači ističu da su deca stara 10 godina najbolje rezultate postizala ako su prosečno spavala 9 do 9,5 sati. Dvanaestogodišnjaci su najviše uspeha imali u školi ako su svake noći spavali 8 do 8,5 sati. Zbog važnosti sna na brojne aspekte u životu, pa i na uspeh u školi, škotske škole nude izborni predmet o važnosti sna za emocionalnu i fizičku dobrobit dece. Stručnjaci su to predložili zbog brojnih istraživanja koja upozoravaju da većina tinejdžera ne spava preporučenih 9 sati dnevno. Prema njihovim rečima, jedan od važnih uzroka je preterano gledanje televizije, korišćenje računara i mobilnih telefona. Pomanjkanje sna uz teškoće sa zdravljem može negativno da utiče na uspeh u školi, kažu stručnjaci i dodaju da su ranije studije nedovoljno trajanje sna povezivale i s gojaznošću, niskim rastom i depresijom.

MATEMATIKA MOŽE IZAZVATI BOL?

Naučnici kažu da strah od matematike može aktivirati delove mozga povezane sa iskustvom fizičkog bola. Što je veći strah osobe od matematike, to je veća aktivnost dela mozga povezanog sa otkrivanjem opasnosti, koja često završi osećajem bola. Istraživači sa Univerziteta u Čikagu kažu da su ranija istraživanja pokazala da i neki drugi oblici psihološkog stresa, kao što su društvena izolovanost ili prekid veze, mogu izazvati fizički bol. Međutim, oni su istraživali bolni odgovor tela povezan sa iščekivanjem određenog događaja, a ne bol koji se povezuje sa samim stresnim događajem. Kako kažu naučnici, matematika sama po sebi nije bolna, ali je sama pomisao na matematiku neugodna za određene ljude. „Matematika može biti teška i kod nekih ljudi izaziva napetost i strah. Interesantno je da ovi simptomi ne postoje za vreme rešavanja matematičkih problema. Samo iščekivanje tih problema je bolno. Matematika sama po sebi nije problem, već očekivanje. Rezultati našeg istraživanja pokazuju da samo očekivanje nekog lošeg događaja može biti bolno”, kazali su naučnici. Naučnici veruju da njihovi rezultati mogu pružiti uvid u potencijalne mehanizme u mozgu koji bi mogli objasniti zašto ljudi koji imaju strah od matematike izbegavaju situacije povezane s tim, što dovodi do biranja karijera koje nemaju nikakve veze sa ovom naukom. Istraživanje je urađeno na 28 osoba sa izraženim strahom od matematike, koje su tokom istraživanja morale rešavati matematičke probleme.